

KORKUT ATA TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Uluslararası Dil, Edebiyat, Kültür, Tarih, Sanat ve Eğitim Araştırmaları Dergisi

The Journal of International Language, Literature, Culture, History, Art and Education Research

Sayı/Issue 15 (Nisan/April 2024), s. 640-672.

Geliş Tarihi-Received: 23.02.2024

Kabul Tarihi-Accepted: 26.03.2024

Araştırma Makalesi-Research Article

ISSN: 2687-5675

DOI: 10.51531/korkutataturkiyat.1441876

Ferheng-i Şu'ûrî'de Yer Alan Çağatay Türkçesine Ait Söz Varlığı -İsimler-

Vocabulary of Chagatai Turkish in Ferheng-i Şu'ûrî -Nouns-

Fatih Numan KÜÇÜKBALLI*

Muhsin UYGUN**

Öz

Ferheng-i Şu'ûrî, 20 bini aşkın sözcük ihtiva eden, Farsçadan Türkçeye hazırlanmış bir sözlüktür ve dört cilt olarak Ozan Yılmaz tarafından yayımlanmıştır. Bu çalışma, daha önce hazırlanmış olduğumuz "Ferheng-i Şu'ûrî'de Yer Alan Çağatay Türkçesine Ait Söz Varlığı -Fiiller-" adlı çalışmamızın devamı niteliğindedir. Bu yazının temelini sözlükte yer alan isimler oluşturmaktadır. Ferheng-i Şu'ûrî'de yer alan Çağatayca isimlerin tespit edilmesinde çok titiz davranılmış ve dört ciltlik eser sayfa sayfa taranmıştır. Tarama işlemi bitirildikten sonra sözcükler alfabetik olarak listelenmiş, sözcüklerin anlamları da verilmiştir. Tespit edilen isimlerin Çağatay Türkçesiyle farklı coğrafyalarda yazılan ve çalışmamızda kaynak olarak kullanılan *Fazlullâh Han Lügâti*, *Ferağî'nin Çağatay Türkçesi Sözlüğü*, *Fethali Kaçar'ın Çağatay Türkçesi Sözlüğü*, *Hulâşa-i Abbâsî*, *Niyâzi-Nevâyî'nin Sözleri ve Çağatayca Tanıklar*, *Üss-i Lisân-ı Türkî* ve *Zebân-ı Türkî* adlı sözlüklerdeki durumları belirtilmiştir. Ayrıca Çağatayca kaydı düşünülen ancak Arapça, Farsça, Moğolca kökenli olan sözcüklerin kökenleri (Ar.), (Far.), (Moğ.) gibi kısaltmalarla gösterilmiştir. Bu şekilde, araştırmacılara, Ferheng-i Şu'ûrî'deki Çağatayca isimlerin köken bakımından mukayese edilmesi imkânı sunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Ferheng-i Şu'ûrî, Çağatayca, isimler.

Abstract

Ferheng-i Şu'ûrî is a Persian-Turkish dictionary containing more than 20 thousand words and was published in four volumes by Ozan Yılmaz. This study is a continuation of our previous study titled "Vocabulary of Chagatai Turkish in Ferheng-i Şu'ûrî -Verbs-". The basis of this article is the nouns in the dictionary. In determining the Chagatai nouns in Ferheng-i Şu'ûrî, a very meticulous approach was taken and the four-volume work was scanned page by page. After the scanning process was completed, the words were listed alphabetically and the meanings of the words were also given. The status of the identified names in *Fazlullâh Khan Lügâti*, *Ferağî's Dictionary of Chagatai Turkish*, *Fethali Kaçar's Dictionary of Chagatai Turkish*, *Hulâşa-i Abbâsî*, *Niyâzi-Nevâyî's Words and Chagatai Witnesses*, *Üss-i Lisân-ı Türkî* and *Zebân-ı Türkî*, which were written in Chagatai Turkish in different geographies and

* Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, e-posta: fatihnumankb@gmail.com, ORCID: 0000-0003-4319-7299.

** Doç. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi ABD, e-posta: muygun@erbakan.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7901-9094.

used as sources in our study, are indicated. In addition, the origins of words that are recorded in Chagatai but are of Arabic, Persian and Mongolian origin are shown with abbreviations such as (Ar.), (Far.), (Moğ.). In this way, researchers have been given the opportunity to compare the Chagatai names in Ferheng-i Şu'urî in terms of their origin.

Keywords: Ferheng-i Şu'urî, Chagatai Turkish, names.

Giriş

Bir edebî dil için romanlar, hikâyeler, şiirler, gazeteler, dergiler ne kadar önemliyse sözlükler de o kadar önemlidir. Dilde kullanılan, kullanımdan düşmüş olan, halkın hafızasında silinmeye yüz tutmuş olan sözcükler, sözlükler vasıtasıyla kalıcı hâle gelirler. Sözlükler geçmiş ile günümüz arasında bir köprü vazifesi görür ve geçmişte yaşamış insanların günlük yaşam, sanat, felsefe vb. alanlarda kullandıkları sözcükler, bugünlere sözlükler vasıtasıyla ulaşır. Dil araştırmaları yapan veya sözcüklerin dünyasına meraklı bireyler bu sözlükler sayesinde geçmişin hafızasına, diline, sözcük dağarcığına, dünya görüşüne hâkim olurlar. Yani sözlükler, insanlara, sadece bir dil malzemesi değil bir kültür hazinesi de sunmuş olurlar. Yazımızda esas kaynak olarak kullandığımız Ferheng-i Şu'urî adlı sözlük de yazıldığı 17. yüzyılın sözcük dağarcığını sunması bakımından önem arz etmektedir.

Bu makale “Ferheng-i Şu'urî’de Yer Alan Çağatay Türkçesine Ait Söz Varlığı -Fiiller-” adlı çalışmanın devamı durumundadır. İlgili çalışmamızda gerek *Ferheng-i Şu'urî* gerekse *Çağatayca Manzum Sözlük*, *Fazlullâh Han Lügâti*, *Ferağî'nin Çağatay Türkçesi Sözlüğü*, *Fethali Kaçar'ın Çağatay Türkçesi Sözlüğü*, *Hulâşa-i Abbâsî*, *Niyâzi-Nevâyi'nin Sözleri ve Çağatayca Tanıklar*, *Üss-i Lisân-ı Türkî ve Zebân-ı Türkî* adlı eserler hakkında ayrıntılı bilgi verildiği için (bk. Uygun ve Küçükballı, 2023, s. 37-39) aynı bilgiler burada tekrar edilmemiştir.

Yöntem

Ferheng-i Şu'urî'de Çağatayca kaydı düşülen isim ve isim soylu sözcükler aşağıdaki hususlar doğrultusunda listelenmiştir:

1. FŞ'de madde başı olarak verilen Farsça bir sözcüğün Çağatay Türkçesindeki karşılığı olarak bazen birden fazla sözcük verilmiştir. Bu durumda sözcükler ayrı ayrı madde başı olarak listeye eklenmiştir. Örneğin, Farsça *bisyâr* "çok" sözcüğünün Çağatayca karşılığı olarak *kalın* ve *köp* sözcükleri verilmiştir. Bu iki sözcük listeye ayrı ayrı alınmıştır.

2. FŞ'de Çağatayca olarak belirtilen isim ve isim soylu sözcükler tablo hâlinde verilmiştir. Bu tablonun ilk sütununda sözcüğün Çağatayca şekli ve FŞ'de verilen anlamı, ardından FŞ'de madde başı olarak yer alan Farsça şekli ve FŞ'de yer aldığı cilt ve sayfa numarası gösterilmiştir. İkinci sütunda sözcüğün -taranılan- Çağatayca sözlüklerdeki biçimleri listelenmiştir.

abraş (Ar.) "çil at" [Far. abraş, C I, s. 543]	abraş "cins at" (NSÇT, 2011, s. 893).
--	--

3. Bazı sözcüklerde madde başı olarak verilen sözcük Çağatay Türkçesinden Farsçaya geçmiştir ve bu durum "*Çağatay lisânıdır/luğatidir, bu lafz Çağatayîdir, Çağatay luğatinden me'hûzdur, lafz-ı Türkîdir yanî Çağatay'dır, Mâverâü'nnehir lisânıdır*" biçiminde ifade edilmiştir. Söz konusu sözcükler listenin ilk sütununda -aşağıdaki gibi- belirtilmiştir.

daruğa (Moğ.) "subaşı" [Far. dârûgâ, C II, s. 1778]	daruğa "bir kentin ya da bölgenin yöneticisi" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1434), daruğa "şehrin bir bölgesinin hakimi" (HA, Miandoab, 2010, s. 111), daruğa "bekçibaşı, sübaşı" (NSÇT, Kaçalin, 2011, s. 929).
---	--

[Çağatay lisânıdır.]	
----------------------	--

4. FŞ'de bazı sözcüklerin iki farklı biçimde yazıldığı tespit edilmiştir. Bu hâllerde sözcükler tek maddede değerlendirilmiştir. Mesela, **çağır/çakır** "şarap" sözcüğü listeye tek madde olarak alınmıştır.

5. FŞ'de, bazen Farsça birden fazla madde başı için aynı Çağatayca sözcük karşılık olarak verilmiştir. Bu durumlarda Farsça sözcük, tek madde olarak ilgili sözcüğün altında gösterilmiştir. Örneğin, *h'ây* ve *h'oy* sözcükleri FŞ'de ayrı ayrı madde başı olarak verilmiş ve her ikisine de "tir" karşılığı verilmiştir. Bu iki sözcük -aşağıdaki gibi- "tir" maddesinin altında birlikte listeye alınmıştır.

tir "ter" [Far. <i>h'ây</i> , <i>h'oy</i> , C II, s. 1700]	tër "ter" (ÇMS, Turan, 2019, s. 90), tër "ter" (FHL, Öztürk, 2020, s. 281), tir "ter" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1638), tir "ter" (HA, Miandoab, 2010, s. 93), tër "ter" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1013), tër "ter" (ZT, Kara, 2011, s. 396).
--	--

6. FŞ'de madde başı olarak yer alan Farsça bir sözcüğün Çağatayca karşılığı, kimi zaman, müstakil olarak değil, bir çekim eki almış biçimiyle verilmiştir. Böyle hâllerde sözcüklerin çekim eki almış biçimleri Farsça sözcükle anlam olarak uyuşuyorsa çekim eki almış biçimiyle, anlam olarak uyuşmuyorsa çekim ekleri olmaksızın listeye dâhil edilmiştir. Sözcüğün hangi çekim ekini aldığı ise dipnotlarda gösterilmiştir. Örneğin, Farsça *nezd* "yan, huzur" sözcüğünün Çağatayca karşılığı olarak *allıda* verilmiş, sözcük listeye *all* biçiminde alınmıştır. Farsça *pinhân* "gizli, gizlenmiş" sözcüğünün Çağatayca karşılığı için *yaşunġan* (<*yaşun-ġan*) verilmiş, listeye -anlam olarak Farsça madde başı sözcükle uyuştugu için- *yaşunġan* madde başı olarak alınmıştır.

7. Çalışmamızda -yalnızca- Farsça madde başı olarak verilen sözcüklerin Çağatayca karşılıkları listelenmiştir. Eserde Nevâ'î'den ve Lutfî'den birçok Türkçe beyit verilmiş, bazen bu beyitlerde geçen sözcükler de anlamlandırılmıştır. Böyle durumlarda anlamı verilen Çağatayca sözcükler -madde başı olarak yer almadığı için- listeye eklenmemiştir.

Örneğin, *İçkeli gül-reng mey nergis mişillik cāmı bar*

Süseng ton birle ol kim serv dik endāmı bar

(Selvi gibi boyuyla zambak renk giysisi olan güzelin, gül renkli şarabı içmek için de nergis gibi kadehi var.). Beytinde yer alan *ton* sözcüğü için "*ton yani libās derler.*" şeklinde bir açıklama vardır. Bu sözcük -başka bir sözcük için madde başı olarak verilmemişse- listemizde yoktur.

8. Çalışmamızda listelenen sözcüklerin bazıları Arapça, Farsça, Moğolca kökenlidir. Bu durum sözcüklerden sonra (Ar.), (Far.), (Moğ.) gibi kısaltmalarla gösterilmiştir.

Örneğin, Farsça *kemīn*, *kemīngāh*, *kemīngeh* sözcüklerine Çağatayca karşılık olarak verilen *arġıdal/arġadal* sözcüğü Moğolca kökenlidir ve Moğolcadan Çağataycaya geçmiştir. Sözcüğün kökeni aşağıdaki gibi gösterilmiştir.

arġıdal/arġadal (Moğ.) "sarp yer, pusu kurmaya uygun yer" [Far. <i>kemīn</i> C IV, s. 2951, <i>kemīngāh</i> , <i>kemīngeh</i> C IV, s. 2984]	arġadal/arġıdal "düz olmayan yer, çıkıntılı yer, inişli çıkışlı yer, engebeli yer" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 277), arġadal "çukur yer, saklanacak yer, pusu yeri" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1369), arġdal "saklanma yeri, pusu yeri" (HA, Miandoab, 2010, s. 27), arġadal "dağ eteklerinde olan alçak tepeler, orada olan dereler, küçük yerler" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 899).
---	--

A

abraş (Ar.) "çil at" [<i>Far. abraş, C I, s. 543</i>]	abraş "cins at" (NSÇT, 2011, s. 893).
abuşka "kadının eri" [<i>Far. şüy, C III, s. 2505</i>]	abuşka "yaşlı adam" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 277), abuşga/abuşka/avuşga "koca, kadının eşi" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1357), abuşka "kadının kocası, yaşlı koca" (FHL, Öztürk, 2020, s. 217), abuşga "koca, eş" (HA, Miandoab, 2010, s. 21), abuşka "kadının kocası" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 893), abuşka "kadının kocası" (ZT, Kara, 2011, s. 298).
acığ "acı" [<i>Far. gâfer, C III, s. 2635</i>]	açığ "acı" (ÇMS, Turan, 2019, s. 73), acığ/açığ "öfke; acı" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 277), acığ "acı; öfke" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1357), acığ "kızgınlık; acı" (HA, Miandoab, 2010, s. 25), acığ/acık "acı, hayıf, teessüf" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 893), acığ "acı" (ZT, Kara, 2011, s. 299).
ahtaçı (Moğ.) "seyis, ahırcı" [<i>Far. mîr-âhûr, C. IV, s. 3394</i>]	ahtacı/ahtıcı "seyis, yedekçi; ahır beyi, imrahor" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1360), ahtacı "önder" (HA, Miandoab, 2010, s. 25), ahtaçı "ahır kâhyası, ahırcı başı, atçı" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 895).
ağ öy "çadır" [<i>Far. hayme, C II, s. 1618</i>]	ağ öy "çadır, otağ" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1361), ağ öy "ağaçtan yapılmış şebekeli alaçık" (HA, Miandoab, 2010, s. 31), ağ öy "ak ev, çadır, büyük otağ" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 895).
ağsum¹ "sarhoş" [<i>Far. peşimân, C II, s. 1051</i>]	ağsum "sarhoş" (HA, Miandoab, 2010:25), ağsum "sarhoş" (HA, Miandoab, 2010:35), ağsum/ağsum "ayakta duramayacak adar sarhoş" (NSÇT, Kaçalın, 2011:895).
alağan ü alamân "ev, bark" [<i>Far. hânman, C II, s. 1582</i>]	alağan ü alaman "yersiz yurtsuz, evsiz barksız" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 277), alağan u alaman "yersiz yurtsuz, evsiz barksız" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1362), alağan (ve) alaman "evsiz barksız" (HA, Miandoab, 2010, s. 33), alağan u alamân "evsiz barksız" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 896).
alar² "onlar" [<i>Far. işân, C I, s. 654</i>]	alar "onlar" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1363), alar/anlar "onlar" (HA, Miandoab, 2010, s. 18).
aldağ³ "aldatma" [<i>Far. firîbîden, C III, s. 2783</i>]	aldağ "hile, düzen, aldatma, al" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1363), aldağ "aldatı" (HA, Miandoab, 2010, s. 35), aldağ "aldatmak" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 896).
algücü/alğan⁴ "alıcı" [<i>Far. sitân, C III, s. 2272</i>]	algücü "alıcı, alan" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1364), algücü "alıcı" (HA, Miandoab, 2010, s. 13), algücü "alıcı" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 897).

¹ FŞ'de *peşimân* sözcüğüne anlam olarak "nedamet çekmek, teessüf eylemek" verilmiştir. Çağatayca karşılık olarak verilen *ağsum* sözcüğünün anlamı ile Farsça sözcüğün anlamı uyuşmamaktadır.

² NSÇT ve FHL'de *olar* biçimi bulunmaktadır (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 980; FHL, Öztürk, 2020, s. 265).

³ *firîbîden* sözcüğüne anlam olarak "aldatmak" verilmiş, Farsça örnek olarak verilen beyitte ise sözcük "aldatıcı" olarak anlaşılmıştır.

⁴ FŞ'de Farsça sözcüğün Çağatayca karşılığı olarak "algücü ve alğan" verilmiştir. Ayrıca "Bu manâda nefsi-mütetekellim tabirinde 'alman'" biçiminde bir açıklamaya yer verilmiş ve bu açıklama için Alî Şîr Nevâyî'den şu örnek beyit verilmiştir:

Köz yüzüngdin almasam ayb itmegil ey muğ-beçe

İyley alman dîdedin gâ'ib min-i hayrân sini

(Ey meyhaneci güzeli! Gözümü yüzünden ayırmadığım için beni ayıplama! Ben hayran, seni gözden kaybedemem.)

alguluk ⁵ "alınacak, alınacak (şey)" [Far. sitâden, C III, s. 2271]	alguluk "alınacak olan, alınası" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1364), alguluk "alınabilir" (HA, Miandoab, 2010, s. 16).
alık "alış, alma" [Far. sitâden, C III, s. 2271]	alığ/alık "almak, alış" (FKÇTS, Rahimi, 2019 s. 1364), alığ/alık "alış" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 897).
all ⁶ "yan, huzur" [Far. nezd, C IV, s. 3466]	al "ön, karşı" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 278), al "kırmızı; ön, başlangıç, karşı, huzur" (FHL, Öztürk, 2020, s. 218), al "ön, huzur, karşı" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1361), al "huzur, karşı, alın" (HA, Miandoab, 2010, s. 33), al "ön, yan" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 895).
almağlık "alma durumu, almak" [Far. sitâden, C III, s. 2271]	almaqlıg "almak" (HA, Miandoab, 2010, s. 33).
ältamğân ⁷ "padişahların hüküm fermanı" [Far. ältamğân, C I, s. 445-446] [Çağatay lisânıdır.]	--
altav "altısı birlikte" [Far. şeş, C III, s. 2383]	altav "altı, altı tane" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1366), altav "altı tane" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 897).
altavlan ⁸ altısı birlikte" [Far. şeş, C III, s. 2383]	--
altun "altın" [Far. dânek, C II, s. 1748]	altun "altın" (ÇMS, Turan, 2019, s. 73), altun "altın" (FHL, Öztürk, 2020, s. 219), altun "altın" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1366), altun "altın" (HA, Miandoab, 2010, s. 35), altun "altın" (ÜLT, Toparlı-İlgın, 2006, s. 63), altun "altın" (ZT, Kara, 2011, s. 302).
aluğ/aluğ "karışık, (kafası) karışık" [Far. âşufte, C I, s. 470]	aluğ "perişan, kafası karışık" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1366), aluğ "alık, gamlı, dağınık, perişan, kafası karışık" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 898).
âncâk ⁹ "onda" [Far. âncâk, C I, s. 414]	--

⁵ FŞ'de *sitâden* sözcüğünün Çağatayca karşılığı "Ve Çağatay lisânında 'almağ' ve 'almağlık' derler, 'almalı' ve 'alguluk' cümle bundandır, 'alık' ibâreti dahi bundandır, 'almak' manâsına hâşıl bi'l-maşdardır, 'algalı' dediği "almaya" demektir. Bu lafzın ism-i fâ'ilinde 'algücü' derler. Külliyyen ism-i fâ'ilde bu vechle ya ğayn veyâhud kâf-ı 'Acemî irâd etmek bu lisânda kâide-i muţtaridedir." biçimindedir. "alguluk" için şu beyit örnek olarak verilmiştir:
Şabr u qarâr u hüşnı almağlıkıng nidür

Ey cânlar âfeti singe cânımdır alguluk (Ey canlar afeti! Sabır, irade ve aklı alman nedir! Asıl alacağın canımdır.)

⁶ Farsça sözcüğün Çağatayca karşılığı olarak *allıda* verilmiştir. Listeye *all* madde başı olarak alınmıştır.

⁷ Sözcük taranılan Çağatayca sözlüklerde bulunmamaktadır. FŞ'de sözcük için "Çağatay luğâtidir lâkin Acem'de istimâli şâyidir." biçiminde bir açıklama verilmiştir. Sözcük için örnek Çağatayca beyit verilmemiştir.

⁸ Farsça sözcüğün Çağatayca karşılığı olarak *altav* ve *altavdan* verilmiştir. *Altavdan* yazımında muhtemelen bir yanlışlık yapılmıştır. Bu sözcük *altavlan* olmalıdır. Listeye *altavlan* sözcüğü madde başı olarak alınmıştır. Sözcük için örnek Çağatayca beyit verilmemiştir.

⁹ Sözcük için örnek Çağatayca beyit verilmemiştir.

[Çağatay lisânıdır.]	
andağ "onun gibi" [Far. <i>hemçunin C IV, s. 3689, hemân C IV, s. 3689</i>]	andağ "o şekilde, öyle, oradaki" (FHL, Öztürk, 2020, s. 219), andağ "öyle, onun gibi" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1367), andağ "oradaki" (HA, Miandoab, 2010, s. 36), andağ "öylece, onun gibi" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 898), andağ "öyle, öylece, o şekilde" (ZT, Kara, 2011, s. 303).
anga "ona" [Far. <i>ürâ, C I, s. 663</i>]	anga/onga "ona" (FKÇTS, Rahimi, 2019:1561), anga "ona" (HA, Miandoab, 2010:36), anga "ona" (NSÇT, Kaçalın, 2011:898), anga/anğa/anğa "ona" (ZT, Kara, 2011:303).
anın "işte, onun için" [Far. <i>inek C I, s. 645, berây C I, s. 873</i>]	anın "onun için" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 898).
ara "orta, mutedil" [Far. <i>miyâne, C IV, s. 3408</i>]	ara "ara, orta" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 278), ara "ara, arasında, ortasında" (FHL, Öztürk, 2020, s. 220), ara "ara, orta; arasında" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1368), ara "ara, orta" (HA, Miandoab, 2010, s. 26), ara "ara" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 899), ara "ara, orta" (ZT, Kara, 2011, s. 303).
araba (Ar.) "araba" [Far. <i>gerdûne, C IV, s. 3146</i>]	araba "araba, savaş arabası" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1369), araba "araba" (HA, Miandoab, 2010, s. 26), araba "araba" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 899).
arbağ "sihir ve hile" [Far. <i>efsûn, C I, s. 579</i>]	arbağ "büyü, efsun; efsane, söylence" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1369), arbağ "yılanı kovduğundan çıkarmak için veya ısırıldığı yere sirayetini men etmek okudukları efsun, sihir" (FHL, Öztürk, 2020, s. 220), arbağ "büyü" (HA, Miandoab, 2010, s. 27), arbağ "yılanın deliğine okununca dışarı çıkaran ve ısırıldığı yere okununca zehir tesir eylemeyen malum efsun" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 899).
arğıdal/arğadal (Moğ.) "sarp yer, pusu kurmaya uygun yer" [Far. <i>kemîn C IV, s. 2951, kemîngâh, kemîngeh C IV, s. 2984</i>]	arğadal/arğıdal "düz olmayan yer, çıkıntılı yer, inişli çıkışlı yer, engebeli yer" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 277), arğadal "çukur yer, saklanacak yer, pusu yeri" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1369), arğdal "saklanma yeri, pusu yeri" (HA, Miandoab, 2010, s. 27), arğadal "dağ eteklerinde olan alçak tepeler, orada olan dereler, küçük yerler" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 899).
arığ I "temiz" [Far. <i>pâk, C II, s. 1021</i>]	arığ "arı, pak, temiz" (ÇMS, Turan, 2019, s. 73), arığ "temiz" (FHL, Öztürk, 2020, s. 220), arığ "arı, temiz, saf, duru" (FKÇTS, 2019, s. 1370), arığ "temiz" (HA, Miandoab, 2010, s. 28), arığ/arığ "pak, arı" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 900), arığ "arı, saf, temiz" (ZT, Kara, 2011, s. 304).
arığ II "ırmak akan yer, su yolu, arık" [Far. <i>rûdhâne, C III, s. 1999</i>]	arığ "ark, küçük dere" (ÇMS, Turan, 2019, s. 73), arığ "temiz; küçük nehir, ırmak, ark" (FHL, Öztürk, 2020, s. 220), arığ "ark, su yolu, su kanalı; ırmak" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1370), arığ "temiz, saf, nehir, sıska, Cengiz'in şehzadelerinden birisinin ismi" (HA, Miandoab, 2010, s. 28), arığ/arığ "ark, su yolu" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 900), arığ "ark, ırmak" (ZT, Kara, 2011, s. 304).
arığ/arığ III "zayıf, arık" [Far. <i>lâğar, C IV, s. 3253</i>]	aruğ "zayıf, halsiz, güçsüz" (FHL, Öztürk, 2020, s. 220), arığ "zayıf, cılız, arık" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1370), arığ/arığ "temiz, saf; nehir; sıska" (HA, Miandoab, 2010, s. 28-29), arığ/arığ "zayıf, cılız, arık" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 900).

armân (Far.) "çare" [Far. çāre, C II, s. 1450]	armân "çare, derman" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 901).
arlat ¹⁰ (Moğ.) "cemiyet" [Far. yasal < Moğ. C I, s. 759] [Çağatay lisânındadır.]	Arlat "Türk kabile adlarından" (FÇTS, Rahimi 2021, s. 275), Arlat "Özbek Türklerinden bir boyun adı" (FHL, Öztürk, 2020, s. 220), Arlat "Türkistan Türklerinin en büyük dört boyundan birinin adı" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1370), Arlat "Türklerin bir boyu" (HA, Miandoab, 2010, s. 28), Arlat "Çağatay ulusunda bir kabile" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 900).
asabķur (Moğ.) "hayvanın kürek kemiği ki bir yassı kemiktir" [Far. şāne, C III, s. 2421]	asabķur "tam pişirilmiş koyun, Moğol ve Çağatay şölenlerinde konuğun önüne konulan etli kemik" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1372), asabķur "kuzu kızartması" (HA, Miandoab, 2010, s. 29), asāpķur "Çağatay âdetinde meşhur yemek olan koyunun omurga kemiği" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 901).
asığ "fayda" [Far. sūd, C III, s. 2303]	asığ "fayda, yarar" (ÇMS, Turan, 2019, s. 74), asığ "fayda, yarar" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 277), asığ "fayda, faydalı" (FHL, Öztürk, 2020, s. 221), asığ "fayda, yarar, kazanç" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1372), asığ "fayda; asılı" (HA, Miandoab, 2010, s. 30), assığ/assık "fayda" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 902).
asru "cümle, hepsi, çok" [Far. heme, C IV, s. 3698]	asru "gayet, çok, aşırı" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 277), asru "çok, fazla" (FHL, Öztürk, 2020, s. 221), asru "çok" (HA, Miandoab, 2010, s. 30), asru "çok, ziyade" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 902), asru "çok, fazla" (ZT, Kara, 2011, s. 306).
at "isim, ad" [Far. nām, C IV, s. 3500]	at "ad, isim" (ÇMS, Turan, 2019, s. 74), at "ad, isim" (FHL, Öztürk, 2020, s. 221), at "ad" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1374), at "ad" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 902), at "ad, nam, ün" (ZT, Kara, 2011, s. 306).
atabik "eğitici, atabey" [Far. atābek, C I, s. 551] [Çağatay lisânındadır.]	atabek "lala, şehzadenin eğitmeni, eğitici, atabey" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 278), atabeg/atabig "lala, şehzadelerin mürebbsi" (HA, Miandoab, 2010, s. 23), atabēk "lala, atabek" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 902).
atağlığ "yavuklu, nişanlı" [Far. nām-zād nām-zed, C IV, s. 3463]	atağlığ/ataklık "nişanlanmış, yavuklanmış, adaklı, adlandırılmış" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1375), atağlığ "nişanlanmış, adlandırılmış" (HA, Miandoab, 2010, s. 23), atağlığ "adanmış, namzet" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 903).
avcaķ "avcı" [Far. şikārī, C III, s. 2475]	avcaķ "avcı" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 903).
ayağ "kadeh" [Far. ayāğ <T., C I, s. 548] [Çağatay lugâtidir.]	ayağ "kadeh" (ÇMS, Turan, 2019, s. 74), ayağ "kadeh, içki bardağı" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 278), ayağ "kadeh" (FHL, Öztürk, 2020, s. 222), ayağ/ayaķ "içki bardağı, kadeh" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1378), ayağ/ayaķ "kadeh, kase" (HA, Miandoab, 2010, s. 38), ayağ/ayaķ "kadeh" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 904), ayaķ "kase, kap, çanak" (ZT, Kara, 2011, s. 308).
ayaķcı/ayaķçı "saki" [Far. sākī, C III, s. 2223]	ayaķçı "içki dolduran, saki" (ÇMS, Turan, 2019:74), ayağçı "saki, içki sunan" (FKÇTS, Rahimi, 2019:1378), ayağçı/ayaķçı "saki, içki sunan kişi, İran'da bazen mutfak hizmetçisine de denilir" (HA, Miandoab, 2010:38), ayaķçı "saki" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 904).

¹⁰ FŞ'de "Bu luğat Çağatay lisânındadır. *Arlat* dahi derler." biçiminde bir açıklama bulunmaktadır. Ancak örnek olarak verilen beyitte *Arlas* yer almaktadır. Çağatay Türkçesinde *Arlat* sözcüğünün de kullanıldığı göz önünde bulundurulduğundan dolayı sözcük *Arlat* biçiminde madde başı olarak alınmıştır.

B

bar "var" [<i>Far. hest, C IV, s. 3661</i>]	bar "var" (ÇMS, Turan, 2019, s. 74), bar "var, mevcut" (FHL, Öztürk, 2020, s. 223), bar "var, mevcut; varlık; vardır" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1385), bar "var" (HA, Miandoab, 2010, s. 63), bar "var" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 907), bar "var, vardır" (ZT, Kara, 2011, s. 310).
barça "gayrılar, hepsi" [<i>Far. bārça, C I, s. 844; heme, C IV, s. 3698</i>] [<i>Çağatay lugâtidir. (barça)</i>]	barça "tümü, tümüyle, hep, bütün, tamamı" (ÇMS, Turan, 2019, s. 74), barça "hep, bütün, hepsi" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1385), barça "bütün, hep" (FHL, Öztürk, 2020, s. 224), barça "tüm" (HA, Miandoab, 2010, s. 63), barça "herkes, hepsi, bütün, her" (ZT, Kara, 2011, s. 310).
barı "hepsi" [<i>Far. heme, C IV, s. 3698</i>]	barı "bütün, hepsi, tamamı" (FHL, Öztürk, 2020, s. 224), barı "hep, bütün; hepsi" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1385), barı "bütün" (HA, Miandoab, 2010, s. 64), barı "cümlesi, hepsi, bütünü" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 907), barı "hep, bütün" (ÜLT, Toparlı-Ilgın, 2006, s. 54), barı "bütün, hep" (ZT, Kara, 2011, s. 310).
başak/başak "ok temreni" [<i>Far. peykān, C II, s. 1054</i>]	başak "ok, mızrak" (ÇMS, Turan, 2019, s. 74), başak "ok temreni, başak" (FKÇTS, Rahimi, 2021, s. 276), başak "başak, salkım; ok başı, temren" (FHL, Öztürk, 2020, s. 224), başak "ok temreni, başak" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1388), başak "ok, mızrak, başak" (HA, Miandoab, 2010, s. 65), başak "ok temreni" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 908), başak "ok temreni, okun ucundaki sivri demir" (ZT, Kara, 2011, s. 310).
bat "çabuk, tez" [<i>Far. şitāb, C III, s. 2441</i>]	bat "çabuk, hızlı, erken, hemen" (ÇMS, Turan, 2019, s. 75), bat "çabuk, tez, hızlı, hemen" (FKÇTS, Rahimi, 2021, s. 278), bat "hemen, derhal, çabuk" (FHL, Öztürk, 2020, s. 224), bat "çabuk, tez, hızlı" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1389), bat "çabuk, tez" (HA, Miandoab, 2010, s. 62), bat "tez" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 908), bat "hemen, çabuk, derhal" (ZT, Kara, 2011, s. 311).
bilgü ¹¹ "nişan, iz" [<i>Far. nişān, C IV, s. 3560</i>]	belgü/bēlgü "nişan, belirti" (FKÇTS, Rahimi, 2021, s. 278), bilgü "alâmet, nişan, belgi, iz, belirti, damga" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1395), bilgü "damga, nişan" (HA, Miandoab, 2010, s. 76), bēlgü "nişan, alâmet" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 909).
bilig "bilgi" [<i>Far. dāniş, C II, s. 1741</i>]	bilik "bilgi, bilim" (FKÇTS, Rahimi, 2021, s. 278), bilig "bilgi, bilim, anlayış" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1396), bilig "bilgi" (HA, Miandoab, 2010, s. 11), bilik "bilgi, öğüt" (HA, Miandoab, 2010, s. 769), bilig "idrak" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 911).
Birlas/Barlas (Moğ.) "Çağatay taifesinden bir kabile adı" [<i>Far. birlas, C I, s. 894</i>]	Barlas "Türkistan'da büyük bir boyun adıdır" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1386), Barlas "Özbek Türklerinden bir boyun adı" (FHL, Öztürk, 2020, s. 224), Barlas "Türklerin bir taifesinin adı ve Hindistan'ın Gurkaniye sultanları onların soyundandır" (HA, Miandoab, 2010, s. 63), Barlas "Çağatay ulusunda bir kabile" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 907).
bitik ¹² "mektup, kitap" [<i>Far. nāme, C IV, s. 3522</i>]	bitik "yazı, mektup" (FKÇTS, Rahimi, 2021, s. 278), bitik/pitik "yazı, mektup" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1575), bitik "yazı" (HA, Miandoab, 2010, s. 74), bitik "mektup, name, kitap, berat, hüccet, yarlık" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 912).

¹¹ Sözcüğün ÇMS'de *bēlgülük* biçimi vardır (ÇMS, turan, 2019, s. 75).

¹² ÇMS ve FLH'de sözcüğün *bitikçi* hâli bulunmaktadır (ÇM, Turan, 2019, s. 75; FHL, Öztürk, 2020, s. 226).

biyik "yüksek, yüce" [Far. <i>bülend</i> , C I, s. 931]	biyik/böyük "büyük, yüce, ulu, yüksek" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1403), biyik "uzun, büyük" (HA, Miandoab, 2010, s. 77), beyik "büyük, yüksek, yüce" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 910), biyik "büyük" (ZT, Kara, 2011, s. 313).
bizge ¹³ "bize" [Far. <i>mārā</i> , C IV, s. 3315]	bizge "bize" (FHL, Öztürk, 2020, s. 226), bizge "bize" (HA, Miandoab, 2010, s. 5), bizge "bize" (ZT, Kara, 2011, s. 313).
bolcar (Moğ.) "eman" [Far. <i>zinhār/zīnhār</i> , C III, s. 2065-2066]	bulcar "önemli bir olay için toplanma yeri" (FHL, Öztürk, 2020, s. 229), bolcar/bulcar "ordunun toplanması için beklenen yer" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1400), bulcar "ordunun toplanma veya koruması için hazırlanmış yer ve zaman" (HA, Miandoab, 2010, s. 73), bolcar "meyillendirme, istikamet, padişah bir sefere gideceği zaman ordunun toplanacağı yer" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 912).
bulag "pınar, çeşme" [Far. <i>çeşme</i> , C II, s. 1454-55]	bulak "pınar, çeşme" (ÇMS, Turan, 2019, s. 75), bulag "kaynak, pınar" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 279), bulak "çeşme, pınar" (FHL, Öztürk, 2020, s. 229), bulag "kaynak, pınar" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1404), bulag/bulak "su çeşmesi, pınar" (HA, Miandoab, 2010, s. 739), bulag "yerden kaynayıp çıkan pınar" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 915).
burun "ileri, önce" [Far. <i>pīşīn</i> , C II, s. 1116]	burun "önce, geçmiş, eski" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 279), borun "önce, evvel" (FHL, Öztürk, 2020, s. 227), burun/burn "önce, ilkin" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1405), burun "başlangıç ve önce" (HA, Miandoab, 2010, s. 70), burun "önce, evvel" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 915), burun "ön, önce, ileri" (ZT, Kara, 2011, s. 317).

C

cibin "karasinek" [Far. <i>megeş</i> , C IV, s. 3340]	cibin "karasinek" (ÇMS, Turan, 2019, s. 76), çibin "sinek" (FHL, Öztürk, 2020, s. 233), çibin "sinek" (HA, Niandoab, 2010, s. 104), cebin/cibin "sinek" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 917-919), cibin "sinek" (ZT, Kara, 2011, s. 319).
---	---

Ç

çağ (Moğ.) "vakit" [Far. <i>çāğ</i> C II, s. 1420, <i>gāh</i> , C IV, s. 3145] [Bu lafz Çağatayîdir (çağ)]	çağ "zaman, dönem" (ÇMS, Turan, 2019, s. 76), çağ "zaman, çağ, devir, dönem" (FHL, Öztürk, 2020, s. 231), çağ/çağ "zaman, vakit" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1417), çağ "zaman, doğru, düz" (HA, Miandoab, 2010, s. 8), çağ "vakit, miktar" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 919).
çağır/çakır "şarap" [Far. <i>bāde</i> , C I, s. 843]	çağır "şarap" (ÇMS, Turan, 2019, s. 76), çağır "içki" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1417), çağır "şarap" (FHL, Öztürk, 2020, s. 231), çağır/çakır "şarap" (HA, Miandoab, 2010, s. 98), çağır/çakır "içki" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 920), çağır "şarap" (ZT, Kara, 2011, s. 319).
çağlıg "gibi" [Far. <i>hemçun</i> , C IV, s. 3689]	çağlıg/çaklıg "gibi, benzeri; kadar, miktar, ölçü" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1418), çağlıg "miktar, kadar, doğruluk, konuşma" (HA, Miandoab, 2010, s. 98), çağlıg "gibi" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 920).

¹³ ÇMS, NSÇT ve FKÇTS'de sözcüğün *biz* şekli vardır (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 912; ÇMS, Turan, 2019, s. 75; FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1398).

çesbân ¹⁴ (Far.) "bezenme, yaraşma" [Far. zībīden, C III, s. 2075]	--
çeykel ¹⁵ "çengelistân, neyistân; kaval" [Far. bîşe, C I, s. 918]	--
çıçkan "sıçan, fare" [Far. mûş, C IV, s. 3427]	çıçkan "fare, sıçan" (ÇMS, Turan, 2019, s. 76), çıçkan/suçkan "fare, sıçan" (ÇMS, Turan, 2019, s. 88), sıçkan "fare, sıçan" (FHL, Öztürk, 2020, s. 273), sıçkan "sıçan, fare" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1588), sıçgan "fare" (HA, Miandoab, 2010, s. 127), çıçkan "fare, sıçan" (ZT, Kara, 2011, s. 323), sıçkan "fare, sıçan" (ZT, Kara, 2011, s. 383).
çın (Çin.) "doğru" [Far. durust, C II, s. 1854]	çın "doğru, gerçek" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1425), çın/çin "doğru" (HA, Miandoab, 2010, s. 107), çın "doğru" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 924), çın "gerçek, doğru" (ÜLT, Toparlı-İlgın, 2006, s. 76).
çirik "asker" [Far. leşger, C IV, s. 3254]	çerik "asker" (ÇMS, Turan, 2019, s. 76), çirig "asker, ordu" (FHL, Öztürk, 2020, s. 233), çerik "ordu, çeri" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1423), çirik "ordu" (HA, Miandoab, 2010, s. 106), çerik "asker" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 923), çerig "asker, ordu" (ZT, Kara, 2011, s. 322).
çolpan (Moğ.) "zühre yıldızı" [Far. nâhid, nâhîd, C IV, s. 3463-3464]	çolpan "parlak yıldız" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 280), çolpan "sabaha kaşı doğan yıldız, tan yıldızı" (FHL, Öztürk, 2020, s. 233), çolpan "çoban yıldızı, çolpan" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1429), çolpan "kervankıran yıldızı" (HA, Miandoab, 2010, s. 104), çolpan "sabaha yakın doğan ak yıldız" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 926).
çöl (Moğ.) "memleket, ülke" [Far. hıttâ, C II, s. 1645]	çöl "çöl, sahra" (ÇMS, Turan, 2019, s. 77), çöl "çöl, sahra" (FHL, Öztürk, 2020, s. 234), çöl "çöl" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1430), çöl "çöl" (HA, Miandoab, 2010, s. 103-104), çöl "bayındır olmayan malum arazi" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 927), çöl "çöl, kuru arazi" (ZT, Kara, 2011, s. 325).
çörçek "efsane" [Far. efsâne, C I, s. 603]	çörçek "efsane" (ÇMS, Turan, 2019, s. 77), çörçek "efsane" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 280), çörçek/çövürçek "efsane" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1430), çürçek "efsane, boş laf" (FHL, Öztürk, 2020, s. 234), çörçek "efsane" (HA, Miandoab, 2010, s. 102), çörçek "masal, efsane" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 927), çörçek "efsane" (ZT, Kara, 2011, s. 325).
çüçük "tatlı" [Far. şirîn, C III, s. 2467]	çüçük "tatlı" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1431), çüçük "tatlı, lezzetli" (FHL, Öztürk, 2020, s. 234), çüçük "tatlı" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 928), çüçük "şirin, tatlı" (ZT, Kara, 2011, s. 326).

D

dağı "dahi" [Far. nîz, C IV, s. 3548]	dağı "yine, dahi, hem, de" (FHL, Öztürk, 2020, s. 234), tağı "dahi, da, de" (FHL, Öztürk, 2020, s. 278), dağı "diğer, dahi" (HA, Miandoab, 2010, s. 111), dağı "diğer, dahi" (HA, Miandoab, 2010, s. 110), tağı "diğer, başka" (HA, Miandoab, 2010, s. 79), dağı "yine, dahi, hem, de" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1432), dağı "dahi" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 929).
---	--

¹⁴ Sözcük için örnek Çağatayca beyit verilmemiştir.

¹⁵ Sözcük için örnek Çağatayca beyit verilmemiştir.

daruğa (Moğ.) "subaşı" [Far. <i>dārūgā</i> , C II, s. 1778] [Çağatay lisânıdır.]	daruğa "bir kentin ya da bölgenin yöneticisi" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1434), daruğa "şehrin bir bölgesinin hakimi" (HA, Miandoab, 2010, s. 111), daruğa "bekçibaşı, sübaşı" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 929).
duvâc/devâc (Ar.) "ferace" [Far. <i>duvâc/devâc</i> , C II, s. 1855-1856] [Çağatay lisânıdır.]	devâc "sedir örtüsü" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1437), devâc "taht örtüsü" (HA, Miandoab, 2010, s. 196), devvâc "lebaçe, manto, üst giyecek, hâkim cübbesi, saltanat levazımı" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 930).

E

erk (Far.) "kale, kale hisarı deliği" [Far. <i>seng-endâz</i> , C III, s. 2158-2159]	erk "kalelerin ortasına yapılan kale" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1447), irk/irg "kalenin ortasında yapılan yüksek avlu" (HA, Miandoab, 2010, s. 55), erk "hisarlardaki sarp yer, şehir içinde padişaha mahsus olan kaleye benzer saray" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 937), erk "iyi yapılmış mamur kale, padişaha mahsus olan kale gibi saray" (ZT, Kara, 2011, s. 331).
esrük "sarhoş" [Far. <i>ser-hoş</i> , C III, s. 2165]	ösruk "sarhoş, çakır keyif" (ÇMS, Turan, 2019, s. 87), üsruk "sarhoş" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1667), üsruk "sarhoş" (HA, Miandoab, 2010, s. 45), ösruk "mest" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 987), ösruk "sarhoş, mest" (ZT, Kara, 2011, s. 375).
est "alt" [Far. <i>zîr</i> , C III, s. 2067]	ast "alt, aşağı" (FHL, Öztürk, 2020, s. 221), ast "alt" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1373), ast "alt" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 902), ast "alt" (ZT, Kara, 2011, s. 306).

G

gizek (Far.) "meze" [Far. <i>meze</i> , C IV, s. 3379-3380]	gezek "içki mezesi, çerez" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 281), gezek "içki mezesi, çerez" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1460), gezek "soğuktan dolayı damar ve organlarda oluşan bir tür hastalık, şarap mezesi, tadımı değiştiren her şey, sıra" (HA, Miandoab, 2010, s. 159), gezek/gëzek "şarap meclisindeki sirkele otu, çerez" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 942).
---	---

I

ıl¹⁶ "yıl" [Far. <i>sâl</i> , C III, s. 2178]	yıl "yıl, sene" (ÇMS, Turan, 2019, s. 95), ıl "yıl, sene" (FÇTS, Rahim, 2021, s. 281), yıl "yıl, sene" (FHL, Öztürk, 2020, s. 295), yıl "yıl, sene" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1700), ıl "yıl" (HA, Miandoab, 2010, s. 58), ıl "yıl" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 944), ıl "yıl, sene" (ZT, Kara, 2011, s. 336).
ıldam (Moğ.) "hareket etme, hareket" [Far. <i>cunbîden</i> , C II, s. 1387]	ıldem "çabuk, hızlı" (ÇMS, Turan, 2019, s. 79), ıldam "çabuk, seri, ileri, keskin" (FHL, Öztürk, 2020, s. 240), ıldam "çabuk, hızlı" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1477), ıldam "çabuk, tez" (HA, Miandoab, 2010, s. 59), ıldam "hareket ve ıztrırap" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 945), ıldam "kıvrak, çevik, çabuk" (ZT, Kara, 2011, s. 326).
ılığ "ılık, sıcak" [Far. <i>germâbe</i> , <i>germâve</i> , C	ılığ "sıcak" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 281), ılığ "ılık" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1477), ılığ/ılık "ılık; Anadolu Türkçesinde bir tür çalgı aletin ismidir,

¹⁶ Sözcüğün FKÇTS'de *ılığ* biçimi bulunmaktadır (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1477).

IV, s. 3146-3147]	kemaçe" (HA, Miandoab, 2010, s. 60), ılığ/ılık "ılık, sıcak" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 945).
ılık I "at sürüsü" [Far. reme, C III, s. 1950]	ılık "at sürüsü" (ÇMS, Turan, 2019, s. 79), ılık "başiboş gezen at, at sürüsü" (FHL, Öztürk, 2020, s. 240), ılık "at sürüsü, yıllık" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1477), ılık "at sürüsü" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 945).
ılık II "yıllık" [Far. sāliyāne, C III, s. 2206]	ılık "yıllık" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1477), ılılı / ılık "senelik" (HA, Miandoab, 2010, s. 59), ılık "yıllık" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 945).
ıltırar "ışık verici, ışık veren" [Far. tābān, C II, s. 1216]	ıltırar "parlar, parıldar, ışıldar" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 281), ıltırar "parlar, parıldar, ışıldar" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1478), ıltırar "ışık verir" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 229).
ınağ "vekil" [Far. gumāšte, C IV, s. 3234]	ınağ "sadık dost, yakın, güvenilir" (FHL, Öztürk, 2020, s. 240), ınağ/ınağ "sohbet arkadaşı, dost, padişahın sohbet arkadaşı, yakını, Türk ve Moğol hanlarının yakınlarına verdikleri mansıp adı" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1478), ınağ/ınağ "dost, sohbet arkadaşı, Türk devletinin hanlığında sohbet arkadaşlarına özel bir mevki" (HA, Miandoab, 2010, s. 61), ınağ/ınağ "naip, sadık dost, uygun yol arkadaşı, yaraşır naip, kâhya" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 946).
ısığ/ısıık "sıcak" [Far. germ, C IV, s. 3130]	ısığ "sıcak" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 281), ısığ "ısı, sıcaklık" (FHL, Öztürk, 2020, s. 240), ısığ/ısıık "sıcak" (HA, Miandoab, 2010, s. 56), ısığ "sıcak" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1479), ısığ/ısıık "sıcak" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 946).
ısırga "küpe" [Far. mengüş, C IV, s. 3343]	ısırga "küpe, halka" (FHL, Öztürk, 2020, s. 241), ısırga "kulağa takılan küpe" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1479), ısırga "kulağa takılan küpe" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 946).
ısıtgan ¹⁷ "sıtma hastalığı" [Far. teb u lerz, C II, s. 1184]	--
ısıtmağ "sıtma hastalığı" [Far. teb u lerz, C II, s. 1184]	ıstama "sıtma, ateşten titreme" (FHL, Öztürk, 2020, s. 241), ısıtma "sıtma" (ZT, Kara, 2011, s. 337).
ışnar kırt "ateşböceği" [Far. şeb-tāb, C III, s. 2350]	ışnar/ışner "yıldız kurdu, yıldız böceği, ateşböceği" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1480).

İ

ıçgeri ¹⁸ "ıçeri" [Far. enderğn, C I, s. 586]	ıçkeri "ıçeri" (ÇMS, Turan, 2019, s. 79), ıçgeri "ıçeri" (FHL, Öztürk, 2020, s. 241), ıçgeri "ıçeri" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1482), ıçkeri "ıçeri" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 947).
ıçke ¹⁹ "ince" [Far. bārīk, C I, s. 774]	ıçge "ince" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1482), ıçke "ince" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 947).
ıçkülük ²⁰ "ıçilecek nesne,	ıçkülük "ıçilebilen şey, ıçecek" (ÇMS, Turan, 2019, s. 79), ıçgülük "ıçki

¹⁷ Sözcük için örnek Çağatayca beyit verilmemiştir.

¹⁸ Sözcüğün HA'da *ıçkeriki* biçimi bulunmaktadır (HA, Miandoab, 2010, s. 54).

¹⁹ Sözcüğün ZT'de *ıçke* (ZT, Kara, 2011, s. 340), FKÇTS'de *ıçge* yanında *ıçige* (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1485), HA'da *ıçkerek* (HA, Miandoab, 2010, s. 54), NSÇT'de *ıçke* yanında *ıçkerek* (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 947) biçimleri bulunmaktadır.

mest olan kişi" [Far. nūšīden, C IV, s. 3587]	içme; içilecek nesne" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1482), içkülük "içki içme, içecek, sarhoş, içkiye düşkün" (HA, Miandoab, 2010, s. 54), içkülük "içilecek nesne, mest olan kişi" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 947).
idiş "kap" [Far. kâb, C III, s. 2811]	idiş "kap kacak, tabak, bardak gibi kaplar" (ÇMS, Turan, 2019, s. 79), idiş "büyük kâse, büyük kap" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1482), idiş "zarf, kap, kaplar" (HA, Miandoab, 2010, s. 54), idiş "zarf, kap" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 947), idiş "kap kacak, kâse, çanak çömlek gibi her türlü kap, zarf" (ZT, Kara, 2011, s. 339).
igin "omuz" [Far. dūş, C II, s. 1867]	ëgin "sırt, arka" (FHL, Öztürk, 2020, s. 41), ëgin "vücut, beden, eğin" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1442), ëgin "arka" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 932), ëgin "omuz" (ZT, Kara, 2011, s. 330).
igme "eğri" [Far. kec, C IV, s. 2872]	ëgme "eğik, kıvrık, kıvrılmış" (ÇMS, Turan, 2019, s. 78), ëgme "eğrilmiş, eğri" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1442), igme "egilmiş, pazı" (HA, Miandoab, 2010, s. 58), ëgme "eğilmiş, iki kat olmuş" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 932).
igri "eğri" [Far. kec, C IV, s. 2872]	ëgri "eğri" (ÇMS, Turan, 2019, s. 78), ëgri "eğri" (FKÇTS, Rahimi, 2021, s. 280), ëgri "eğri" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1442), egri "eğri, Farsçada çeng denilen bir tür çalgı aletinin ismidir, sarı" (HA, Miandoab, 2010, s. 58), ëgri "eğri" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 932).
ikek "demir ege, törpü" [Far. sūhān, C III, S. 2331]	ëgek/ëkek "ege, törpü" (FKÇTS, Rahimi, 2021, s. 280), igeg "eğer, törpü" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1483), igek "ege, törpü" (HA, Miandoab, 2010, s. 57), ëgek/ëkek "ege" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 932).
ikin "tarla, ekin, ziraat" [Far. kişt, C IV, s. 2998]	ikin "çiftlik, tarım arazisi" (FHL, Öztürk, 2020, s. 242), ëkin "ekin, tarım" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1442), ikin "ekin, ekme" (HA, Miandoab, 2010, s. 58), ëkin "mezra" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 933), ëkin "ekin, ürün" (ZT, Kara, 2011, s. 330).
i²¹ I "topluluk" [Far. ħaliq, C II, s. 1563]	ël "halk, ahali; el" (FHL, Öztürk, 2020, s. 237), ël/il "halk, kabile, ahali, oba, grup, bölük" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1443), el "halk, grup" (HA, Miandoab, 2010, s. 58), il "halk" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 933), ël "halk" (ÜLT, Toparlı-İlgin, 2006, s. 63).
il II "el" [Far. dest, C II, s. 1710]	ël "el" (ÇMS, Turan, 2019, s. 789), ël "halk, ahali; el, tutma organı" (FHL, Öztürk, 2020, s. 237), ël/ëlik "el" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1443), il/el "el" (HA, Miandoab, 2010, s. 58), ël/ëlik "el" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 933), ëlig "el" (ZT, Kara, 2011, s. 330).
iley "ön" [Far. piş, C II, s. 1106]	iley "ön, huzur, karşı" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1484), iley "karşı, ön" (HA, Miandoab, 2010, s. 59), iley "ön" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 947).
ilindi²² "çaresiz" [Far. dermānde, C II, s. 1785]	--
illig "elli (sayı)" [Far. pencāh, C II, s. 1082]	ëlik "elli (sayı)" (ÇMS, Turan, 2019, s. 78), illik/ëllik "elli sayısı" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1484), illik "elli sayısı" (FHL, Öztürk, 2020, s. 242), illik "elli" (HA, Miandoab, 2010, s. 59), ëlli/ëllig "elli sayısı" (NSÇT, Kaçalın,

²⁰ Farsça sözcüğün Çağatayca karşılığı olarak "Çağatay lisânında 'içmek' derler. 'İçkülük', 'içecek' demek olur. 'Algülük', 'alacak nesne' olduğu gibi. Ve mest olan âdeme derler." verilmiştir.

²¹ FŞ'de sözcüğün Çağatay Türkçesinde dört anlama geldiği ifade edilmiş, yalnızca "topluluk" anlamı için örnek şiiir verilmiştir.

²² Sözcük için Çağatayca örnek bir beyit verilmemiştir.

	2011, s. 933), ëllig "elli" (ZT, Kara, 2011, s. 330).
ilmek "bağ" [Far. bend, C I, s. 725]	ilmek "çengel, kanca, yapışkan" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 282), ilmek "giysinin düğme geçmeye özgün bağı, ilik; tuzak; ağ; bağ" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1485). ilmek "tuzak, kanca, gözlük ve benzeri şeylerin zinciri" (HA, Miandoab, 2010, s. 60).
imes ²³ / ërmes "olmaz, değil" [Far. şuden C III, s. 2494, nî, C IV, s. 3571]	ëmes "yok, değil; olumsuz ek-fiil" (ÇMS, Turan, 2019, s. 78), ëmes/ërmes "değil" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 280-281), ëmes "değil, olmaz" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1444), ërmes "değil, olmaz" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1147), irmes "olmaz, değil" (HA, Miandoab, 2010, s. 55), imes "değil" (HA, Miandoab, 2010, s. 60), ëmes "olmaz" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 934), ërmes "olmaz" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 937), ëmes "değil" (ÜLT, Toparlı-İlgin, 2006, s. 63).
inçü (Moğ.) "icara tutulmuş hizmetçi" [Far. muzdûr, C IV, s. 3422]	incü "padişaha ait yerler ve köleler" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1485), incü "inci, divâna has olan kullar ve köleler" (HA, Miandoab, 2010, s. 61), ëncü "icara tutulmuş adam, tapu adamı, kendi isteğiyle bir beye yakınlaşıp ulufesine girip hizmetinde bulunan adam" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 935).
ingek "çene" [Far. zenâhdân, C III, s. 2042]	ëngék "çene" (ÇMS, Turan, 2019, s. 78), ëngék/ingek "çene" (FKÇTS Raihim, 2019, s. 1486), ingek "çene çukuru" (HA, Miandoab, 2010, s. 61), engék/ëngék "çene" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 935), ëngék "çene" (ZT, Kara, 2011, s. 331).
ini ²⁴ "küçük kardeş" [Far. birâderenger, C I, s. 888]	ini "küçük erkek kardeş" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 282), ëni "küçük kardeş" (FHL, Öztürk, 2020, s. 237), ini "küçük erkek kardeş" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1486), ini "küçük erkek kardeş" (HA, Miandoab, 2010, s. 62), ini "küçük erkek kardeş" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 948), ini "küçük kardeş" (ZT, Kara, 2011, s. 340).
irig "iri" [Far. durušt, C II, s. 1854]	irik "zor, güç, iri; sert, katı; kaba" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 282), irrik "iri, büyük, kaba, yoğun" (FHL, Öztürk, 2020, s. 243), irig "iri; sert, katı; kaba; pürtüklü" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1486), irik "iri, sert" (HA, Miandoab, 2010, s. 55), irig "iri, kaba, sert" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 949), irig "iri, kaba" (ZT, Kara, 2011, s. 340).
irkin "mu/mü, acaba" [Far. şuden, C III, s. 2994]	ërkin "sözcük sonuna eklenir, imiş, iken; -dir; var; ise; ki" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1447), irkin "-dır" (HA, Miandoab, 2010, s. 18), ërkin "ki, mı" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 937).
imgék "emekleme" [Far. ğijîden, C III, s. 2672]	imgék "zahmet; süt çocuğun zorla dört el ayak yürümesi" (HA, Miandoab, 2010, s. 60), emgek/ëmgek "zahmet, meşakkat, cerime; emeklemek" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 934).
irin "dudak" [Far. leb, C IV, s. 3243]	ërin "dudak" (FHL, Öztürk, 2020, s. 237), ër(i)n "dudak" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1147), ir(i)n "dudak" (HA, Miandoab, 2010, s. 55), ërin "alt dudak" [NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 936).
is I "koku" [Far. bû, C I, s. 961]	is "koku" (FHL, Öztürk, 2020, s. 243), is "koku" (HA, Miandoab, 2010, s. 56), is "koku, hoş koku" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 949), is "koku" (ZT, Kara, 2011, s. 340).

²³ Farsça sözcüğün (*nî*), Çağatayca karşılığı olarak *imes* verilmiştir. "Ayrıca Nefs-i mütekellimde 'imen' diye tabir ederler, 'değilim' demek olur." biçiminde bir açıklama yer almaktadır. Listeye *imes* madde başı olarak alınmıştır.

²⁴ FŞ'de Farsça sözcüğe anlam olarak "üvey kardeş" verilmiş, Çağatayca küçük kardeşe "ini" derler biçiminde bir açıklama yapılmıştır.

is II "akıl" [Far. <i>hired</i> , C II, s. 1625]	ës "akıl" (FHL, Öztürk, 2020, s. 237), is "akıl, zeka, us" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1487), is "akıl" (HA, Miandoab, 2010, s. 56), ës "akıl" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 937).
iş "savaş" [Far. <i>cenk</i> , C II, s. 1342]	iş "iş, hareket; savaş, cenk" (FHL, Öztürk, 2020, s. 243), iş "iş, amel, uğraş, meslek; savaş, kavga" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1488), iş "iş; savaş" (HA, Miandoab, 2010, s. 56), iş "cenk" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 949).
işek "eşek" [Far. <i>har</i> , C II, s.1540]	ëşek "eşek, merkep" (ÇMS, Turan, 2019, s. 78), ëşek/eşek "eşek" (FHL, Öztürk, 2020, s. 237), işek "eşek" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1488), ëşek "eşek" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 938), ëşek "eşek" (ZT, Kara, 2011, s. 332).
işik "kapı, eşik" [Far. <i>der</i> , C II, s. 1728]	ëşik "kapı, kapı önü" (ÇMS, Turan, 2019, s. 78), ëşik "eşik, kapı" (FHL, Öztürk, 2020, s. 238), ëşik "eşik" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1448), işik "ev, sera" (HA, Miandoab, 2010, s. 57), ëşik "eşik, kapı" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 938), ëşik "kapı" (ÜLT, Toparlı-İlgin, 2006, s. 76), ëşik "kapı" (ZT, Kara, 2011, s. 332).
iştan "iç donu" [Far. <i>şenvâr</i> , C III, s. 2376]	iştan "iç donu, iç don, erkekler için uzun don" (ÇMS, Turan, 2019, s. 80), iştan "iç don, içe giyilen kıyafet" (FHL, Öztürk, 2020, s. 243), iştan "düz donu" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 950), iştan "iç donu, içten giyilen elbise, pijama" (ZT, Kara, 2011, s. 341).
itek "etek" [Far. <i>dâmân</i> , C II, s. 1764]	ëtek "etek" (ÇMS, Turan, 2019, s. 78), ëtek "etek, bir çeşit kadın kıyafeti" (FHL, Öztürk, 2020, s. 238), itek "etek, dağ eteği" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1489), itek "etek, dağın eteği" (HA, Miandoab, 2010, s. 53), ëtek "etek" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 939).
itik "keskin, kesici" [Far. <i>burrân</i> , C I, s. 954]	itik "keskin" (ÇMS, Turan, 2019, s. 80), ittig "keskin" (FHL, Öztürk, 2020, s. 243), itik "keskin, çabuk, hızlı" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1489), itik "çabuk, sivri" (HA, Miandoab, 2010, s. 539), itik "keskin, tez, acele" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 950), ittik "keskin" (ZT, Kara, 2011, s. 342).
ieye²⁵ "sahip" [Far. <i>şâhib</i> , C III, s. 2508]	ëke "sahi, efendi, iye" (ÇMS, Turan, 2019, s. 78), ige "sahip" (HA, Miandoab, 2010, s. 57), eye "sahip" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 939), ige "sahip" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 947), ëye "sahip" (ZT, Kara, 2011, s. 333).
ieyege²⁶ "sahip" [Far. <i>şâhib</i> , C III, s. 2508]	--
iylük yosunluk (T.+Moğ.+T.) "hünerli" [Far. <i>hunerbend, hunermend</i> , C IV, s. 3719]	eylük yosunluk "kabiliyetli, hünerli, istidatlı" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 939).

K

kâc (Far.) "sille" [Far. <i>kâc</i> , C IV, s. 2871]	kâc "bir çeşit çam ağacı; tokat, sille; şişe, kadeh, billur, sırça; şaşı" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1492), kâc "tokat, çam ağacının küçük olan çeşidi" (HA, Miandoab, 2010, s. 199), kâc "tabanca, sille, tokat" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 951).
çalavuz "rehber, kılavuz"	çalavuz "bekçi, gözcü" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1496).

²⁵ Sözcüğün ÜLT'de *ëgesiz* biçimi bulunmaktadır (ÜLT, Toparlı-İlgin, 2006, s. 63).

²⁶ Sözcük için Çağatayca örnek bir beyit verilmemiştir.

[<i>Far. kalāvuz (<T.), C III, s. 2819</i>]	
kalın "çok" [<i>Far. bisyār, C I, s. 888</i>]	kalın "çok, fazla" (FHL, Öztürk, 2020, s. 245), kalın "yoğun, sık, kalabalık" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1496), kalın "gür" (HA, Miandoab, 2010, s. 144), kalın "çok" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 952), kalın "çok, bol" (ZT, Kara, 2011, s. 344).
kalpağ "askerlerin giydiği külah" [<i>Far. kulāh, C IV, s. 3079</i>]	kalpak "dörtgen şeklinde başlık" (ÇMS, Turan, 2019, s. 80), kalpağ "başlık, kalpak; gensin uzun saçları" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 282), kalpağ/kalpak "başlık, kalpak; iki yandan aşağı sarkan kanatlı başlık" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1496), kalpağ/kalpak "genelde her türlü şapka, özellikle köşeli şapka, saç" (HA, Miandoab, 2010, s. 144), kalpağ "tatarların keçeden takkesi" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 952).
kançuğa (Moğ.) "terki, terki bağı" [<i>Far. kançuğa, kançuğa, C III, s. 2834</i>] [<i>Çağatay lugātidir.</i>]	kançuğa "eyer kayışı, eyere yük ve av bağlama kayışı" (ÇMS, Turan, 2019, s. 80), kançoğa "ufak halka, büktürme" (FHL, Öztürk, 2020, s. 245), kançuğa/kançuğa "terki kayışı, eyerin ardındaki tasma" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1497), kançuğa "eyerin ön ve arkasına asılan tasma" (HA, Miandoab, 2010, s. 145).
karak "göz" [<i>Far. çeşm, C II, s. 1434</i>]	karag "göz bebeği" (FHL, Öztürk, 2020, s. 245), karag "göz bebeği" (HA, Miandoab, 2010, s. 140), karak "göz, göz bebeği" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 953).
karakçı "harami" [<i>Far. rāh-zen, C III, s. 1935</i>]	karakçı "eşkiya, harami" (ÇMS, Turan, 2019, s. 80), karakçı "yol kesen" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 282), karagçı "yağmacı, talancı" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1500), karakçı "haydut" (HA, Miandoab, 2010, s. 140), karakçı "eşkiya, yolkesen, haydut" (ZT, Kara, 2011, s. 345).
karçıgay (Moğ.) "çakır doğan kuşu" [<i>Far. çarğ, C II, s. 1421</i>]	karçıgay "doğan, şahin" (ÇMS, Turan, 2019, s. 81), karçıgay "doğan, yırtıcı kuş" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1501), karçıgay "doğan, şahin" (FHL, Öztürk, 2020, s. 246), karçıgay "sülün" (HA, Miandoab, 2010, s. 4), karçıgay "avcıl doğan" (HA, Miandoab, 2010, s. 141), karçıgay "çakır doğan" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 953), karçıgay "doğan denilen yırtıcı av kuşu" (ZT, Kara, 2011, s. 346).
karı ²⁷ "koca, yaşlı" [<i>Far. pīrāne-ser, C II, s. 1100</i>]	karı "yaşlı" (ÇMS, Turan, 2019, s. 81), karı "yaşlı; uzunluk birimi, uzunluk ölçüsü" (FHL, Öztürk, 2020, s. 246), karı "yaşlı, arşın, ölçme aleti, pazı, omuzdan parmakların ucuna kadar, emir olarak yaşlan" (HA, Miandoab, 2010, s. 142), karı "yaşlı, karı" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1502), karı "koca" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 954), karı "ihtiyar" (ZT, Kara, 2011, s. 346).
karıgan çağda (T.+Moğ.+T.) "yaşlılık, yaşlılık hâlinde" [<i>Far. pīrāne-ser, C II, s. 1100</i>]	karıgan çağda "yaşlılıkta, yaşlılık zamanında" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 927), karıgan çağda "yaşlılıkta, yaşlılık zamanında" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 648).
kaş I "ön" [<i>Far. piş, C II, s. 1106</i>]	kaş "kaş; erkeklik uzvunun parçası; ön, yan, huzur" (FHL, Öztürk, 2020, s. 247), kaş "kat, huzur, ön, karşı" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1504), kaş "kaş, ön, yan" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 955).
kaş II "kaş" [<i>Far. kaş (<T.)</i>]	kaş "kaş" (ÇMS, Turan, 2019, s. 81), kaş "kaş; erkeklik uzvunun parçası; ön, yan, huzur" (FHL, Öztürk, 2020, s. 247), kaş "kaş" (FKÇTS, Rahimi, 2019,

²⁷ FŞ'de Farsça sözcüğün açıklamasında "Çağatayda kocaya 'karı' ve pīrāne-ser manāsına 'karıgan çağda' derler." ifadesi yer almaktadır. Listede *karı* ve *karıgan çağ* ibareleri ayrı maddede verilmiştir.

[<i>Lafz-ı Türkîdir yanî</i> <i>Çağatay'dır</i>]	s. 1504), kaş "kaş, dergah, yüzük kaşı" (HA, Miandoab, 2010, s. 143), kaş "kaş, ön, yan" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 955), kaş "kaş" (ZT, Kara, 2011, s. 347).
kaşgalğan "kuru" [<i>Far. huşk, C II, s. 1670</i>]	kaşkalğan "kuruyup kavrulan" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 955).
kayan "nerede, nereye" [<i>Far. kucâ, C IV, s. 3026</i>]	kayan "hangi taraf" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 282), kayan "taraf, yan, nere, nereye, nerede" (FHL, Öztürk, 2020, s. 248), kayan "hangi taraf, dağdan akan şiddetli sel" (HA, Miandoab, 2010, s. 147), kayan "hangi taraf, herhangi bir taraf" (FKÇTS, 2019, s. 1508), kayan "nerede" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 956), kayan "nereye, ne tarafa, hangi taraf" (ZT, Kara, 2011, s. 349).
kayda "nerede" [<i>Far. kucâ, C IV, s. 3026</i>]	kayda "nerede" (ÇMS, Turan, 2019, s. 81), kayda "nerede" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1508), kayda "nerede" (HA, Miandoab, 2010, s. 147), kayda "nerede" (ÜLT, Toparlı-İlgın, 2006, s. 65), kayda "nerede" (ZT, Kara, 2011, s. 349).
kırak ²⁸ "kenar" [<i>Far. kerân, C IV, s. 2945</i>]	kırak "kenar, yan, kıyı" (FHL, Öztürk, 2020, s. 253), kırağ/kırak "kenar" (HA, Miandoab, 2010, s. 154), kırağ/kırak "kenar" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 961), kırak "kenar" (ZT, Kara, 2011, s. 354).
kırav "çiy, şebnem" [<i>Far. jâle, C III, s. 2106</i>]	kırav "kırağı" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 283), kırav "zemheri soğuğu, kırağı" (FHL, Öztürk, 2020, s. 253), kırav/gırav "çiy, kırağı" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1518), kırav "çiy" ((HA, Miandoab, 2010, s. 155) kırav "soğuk günlerde geceleyin havadan yere düşüp yeri ağartan su damlacıkları" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 961), kırav "kırağı, şebnem" (ZT, Kara, 2011, s. 354).
kıymaç "cellat" [<i>Far. cellâd, C II, s. 1328</i>]	kıymaç/kıymaç "çekik göz" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 283), kıymaç "çekik göz, Tatar güzellerinin kaş ucuna kadar çekilmiş gözü; şaşı göz" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1520), kıymaç "gözü şaşı olan kimse" (HA, Miandoab, 2010, s. 158), kıymaç "kaşı kuyruğu tarafına latefetle çekilmiş Tatar güzellerinin gözlerinin kuyruğu" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 961).
kicce (Far.) "dilsiz" [<i>Far. lâl, C IV, s. 3267</i>]	keççe "dili tutulmuş, dilsiz, pepe, kekeme, kekeç" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1511), keççe "dili tutulan kimse" (HA, Miandoab, 2010, s. 158), kecce "acemi, dil bilmeyen, dilsiz" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 957).
king "geniş" [<i>Far. ferâh, C III, s. 2704</i>]	gëng "geniş" (ÇMS, Turan, 2019, s. 78), këng "geniş, ayrıntılı" (FHL, Öztürk, 2020, s. 251), gëng "geniş" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1458), king "geniş" (HA, Miandoab, 2010, s. 167), gëng "geniş" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 941), këng "geniş" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 958), këng "geniş, ferah" (ZT, Kara, 2011, s. 351).
kisek "kesek" [<i>Far. kulûh, C IV, s. 3037</i>]	kësek "kurumuş ve taşlaşmış çamur, kesek" (ÇMS, Turan, 2019, s. 82), kesek "kesek, kerpiç, kalıp hâlinde yapışmış toprak tabakası" (FHL, Öztürk, 2020, s. 251), kësek "iri toprak parçası, kesek" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1513), kisek "kesek" (HA, Miandoab, 2010, s. 167), kësek "kesek, kerpiç" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 958), kësek "kesek, sıkışmış kuru toprak parçası" (ZT, Kara, 2011, s. 351).
kiş karam "akraba"	kişi kara "halk, avam, sıradan halk, bir kimseye bağlı olanlar" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1523), kişi kara "çoğunluğu kapsayan halk kesimi" (HA,

²⁸ Sözcüğün FKÇTS'de *kırakrak* biçimi bulunmaktadır (FKÇTS, Rahimi, 2011, s. 1518).

[<i>Far. h̄v̄iṣ, C II, s. 1632</i>]	Miandoab, 2010, s. 167), kişi kara “avam, halk, etba” (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 963).
kiyin ²⁹ "art, arka" [<i>Far. pes, C II, s. 1013</i>]	këyin "sonra" (ÇMS, Turan, 2019, s. 82), këyn "arka, art" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1514), keyn/këyn "arka, art, geri" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 283), keyn/keyin "arka" (HA, Miandoab, 2010, s. 160), këyin/këyn/keyn "art" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 960), këyin "arka, sonra, geri" (ZT, Kara, 2011, s. 352).
ķongān ³⁰ "konan, konuk" [<i>Far. mihmān, C IV, s. 3403-3404</i>]	ķongān "konan, inip oturan" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1526).
kömrek "böğür" [<i>Far. tenīgāh, C II, s. 1252</i>]	kömrek "böğür, boşluk" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 967).
köp "çok" [<i>Far. bisyār, C I, s. 888</i>]	köp "bol, çok" (FHL, Öztürk, 2020, s. 258), köp "çok, bol" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1532), köp "çok" (HA, Miandoab, 2010, s. 160), köp "çok" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 968), köp "çok" (ÜLT, Toparlı-İlgin, 2006, s. 65), köp "çok" (ZT, Kara, 2011, s. 360).
körek ³¹ "yüz, çehre" [<i>Far. didār, C II, s. 1819</i>]	--
kösegi/kösev "bir başı yanmış odun" [<i>Far. nīm-sūht, C IV, s. 3542</i>]	kösev "ocak demiri, maşa; yarı yanmış odun, köseği" (ÇMS, Turan, 2019, s. 84), kösev "ateş karıştırmaya yarayan yarı yanmış odun, köseği" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1533), küsev "yarı kuru olan odun" (HA, Miandoab, 2010, s. 163), kösev "fırın köseği, ateşli, yarı yanmış odun" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 969).
ķurģan "kale" [<i>Far. dīz C II, s. 1822-1823, ķal'a, C III, s. 2834</i>]	ķurģan "kale, kale hisarı", sur" (ÇMS, Turan, 2019, s. 84), ķorģan "kale" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 283), ķorģan "kale, mezar" (FHL, Öztürk, 2020, s. 256), ķorģan "kale, hisar" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1527), ķurģan "sığınak, kale" (HA, Miandoab, 2010, s. 149), ķorģan "kale, hisar" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 964), ķurģan "kale, hisar" (ZT, Kara, 2011, s. 363).
ķurçak "dervişân külahı, dülbent, sarık" [<i>Far. kulāh, C IV, s. 3079</i>]	ķurçuk "dervişlerin uzun uzun kesip başlıklarına sardıkları keçe" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1537), ķurçuk "acem dervişlerinin bir keçeyi uzun kesip yine yer yer kesip başlarına sardıkları" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 970).
ķuruģ "kuru" [<i>Far. ħušk, C II, s. 1670</i>]	ķuruķ "kuru, kurumuş" (ÇMS, Turan, 2019, s. 84), ķuruķ "kuru" (FHL, Öztürk, 2020, s. 260), ķuruķ "kuru" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1537), ķuruģ/ķuruķ "kuru" (HA, Miandoab, 2010, s. 1499), ķuruģ/ķuruķ "kuru" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 970).
ķuyaş "güneş" [<i>Far. ħūrīd, C II, s. 1659</i>]	ķuyaş "güneş" (ÇMS, Turan, 2019, s. 84), ķuyaş "güneş" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 284), ķoyaş "güneş" (FHL, Öztürk, 2020, s. 257), ķuyaş "güneş" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1539), ķuyaş "güneş" (HA, Miandoab, 2010, s. 153), ķuyaş "güneş" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 971), ķuyaş "güneş" (ÜLT, Toparlı-İlgin, 2006, s. 65), ķuyaş "güneş" (ZT, Kara, 2011, s. 365).

²⁹ Farsça sözcüğün Çağatayca karşılığı *kiyini* şeklinde verilmiştir. Listeye *kiyin* madde başı olarak alınmıştır.

³⁰ Farsça sözcüğün Çağatayca karşılığı olarak “Çağatay lisânında 'konan' diyecek yerde *ķongān*' derler ve 'kona' demekte *ķongāy*' derler.” biçiminde bir açıklama vardır. Listeye *ķongān* madde başı olarak alınmıştır.

³¹ Sözcük için örnek Çağatayca beyit verilmemiştir.

külgü ³² "gülme, gülüş" [Far. <i>ḥandīden</i> , C II, s. 1590]	gülgü "gülme, gülüş, gülen, güler" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1496), gülgü "gülüş, güler" (HA, Miandoab, 2010, s. 164), külgü "gülme" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 972), külgü "gülme, gülüş" (ZT, Kara, 2011, s. 365).
---	---

M

mamuğ (Far.) "pamuk" [Far. <i>penbe</i> , C II, s. 1082]	mamuğ "elbise parçası, kumaş parçası, bez parçası" (ÇMS, Turan, 2019, s. 85), mamuğ/mamuğ "pamuk" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 284), mamoğ "pamuk" (FHL, Öztürk, 2020, s. 260), mamuğ "pamuk" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1544), mamuğ/mamuğ "pamuk" (HA, Miandoab, 2010, s. 170), mamuğ "pamuk" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 974), mamuğ "pamuk" (ZT, Kara, 2011, s. 367).
meres (Far.) "ip" [Far. <i>mers</i> , C IV, s. 3339]	meres "köpeklerin boynuna takılan ip" (FKÇTS, Rahimi, 2019, S. 1546), meres "ip" (NSÇT, Kaçalın, 2011, S. 975).
min "ben" [Far. <i>men</i> (<T.), C IV, s. 3368]	mēn "ben" (ÇMS, Turan, 2019, s. 85), men/mēn "ben" (FHL, Öztürk, 2020, s. 262), min "ben" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1547), min "ben" (HA, Miandoab, 2010, s. 172), mēn "ben" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 975), mēn "ben" (ÜLT, Toparlı-İlgin, 2006, s. 65), mēn "ben" (ZT, Kara, 2019, s. 367).
ming "(vücuttaki) ben" [Far. <i>ḥāl</i> , C II, s. 1573]	meng/mēng "vücuttaki ben" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 284), meng "ben, benek" (FHL, Öztürk, 2020, s. 262), mēng "ben, benek, leke" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1546), meng "ben" (HA, Miandoab, 2010, s. 172), ming "ben, benek, leke" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 975).
mīṭin (Far.) "külünk" [Far. <i>mīṭin</i> , C IV, s. 3404] [Çağatay lisânıdır.]	mitin "taş ve kaya parçalamakta kullanılan sivri uçlu kazma" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1548), mittin "demirden yapılmış ucu sivri bir alettir, taş yontanlar onunla taşı kırıp yontarlar" (HA, Miandoab, 2010, s. 172), mēṭin "taş yontulan kazma" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 975).
möldür (Moğ.) "çiy" [Far. <i>şebnem</i> , C II, s. 2402]	möldür "dolmuş yağışı" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1548), möldür "dolmuş" (HA, Miandoab, 2010, s. 171), möldür "jale, çiy, gece nemi" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 976).
mundağ "böyle, bunun gibi" [Far. <i>inçunin</i> C I, s. 655, <i>hemçunin</i> , C IV, s. 3689]	mundağ "bunun gibi, böyle" (ÇMS, Turan, 2019, s. 85), mundağ "böylece, bunun gibi" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1550), mundağ "böyle, bu şekilde" (FHL, Öztürk, 2020, s. 263), mundağ "böyle, bu anda" (HA, Miandoab, 2010, s. 171), mundağ "bunun gibi" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 976), mundağ "böyle, bu şekilde, aynı şekilde" (ZT, Kara, 2011, s. 368).
mundu "iğne" [Far. <i>sūzen</i> , C III, s. 2329]	mundu/mandu "düşmanın geçmesini engellemek için hendeğin kenarına döşenen kazıklar, av tuzağındaki kazıklar" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1550), mondu "yay şeklinde olan bir tür ok, düşmenin geçmesini önlemek için ordunun hendeğinin etrafına asılır, avcıların kuş ve yırtıcı hayvan gibileri avlamak için kullandıkları bir tür ok" (HA, Miandoab, 2010, s. 171), mundu "iğne, av tuzağındaki kazıklar" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 976).
mung "dert, sıkıntı" [Far. <i>derd</i> , C II, s. 1718]	mung "gam, tasa, üzüntü" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 284), mung "dert, sıkıntı, üzüntü" (FHL, Öztürk, 2020, s. 263), mung "bela, sıkıntı, tasa, bun" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1549), mung "dert, üzüntü" (HA, Miandoab, 2010, s. 171), mung "bela ve mihnet, bunlu, sıkıntılı, mihnetli" (NSÇT,

³² FŞ'de Farsça *ḥandīden* sözcüğüne "gülme" anlamı verilmiş, sözcüğün Çağatayca karşılığı olarak da *külgü* verilmiştir. Listeye *külgü* "gülme, gülüş" olarak alınmıştır.

	Kaçalin, 2011, s. 976).
muz "buz" [<i>Far. yaḥ, C IV, s. 3737</i>]	muz "buz" (ÇMS, Turan, 2019, s. 85), muz "buz" (FHL, Öztürk, 2020, s. 263), muz "buz" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1551), muz "buz" (HA, Miandoab, 2010, s. 171), muz "buz" (NSÇT, Kaçalin, 2011, s. 977), muz "buz" (ZT, Kara, 2011, s. 368).
mücek "öpmek,öpme" [<i>Far. buse, C I, s. 967</i>]	mücek "öpücük,öpme" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 284), mücek "öpücük,öpme" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1551), mücek "öpmek,öpücük" (NSÇT, Kaçalin, 2011, s. 976).

N

naḡu "niçin" [<i>Far. çerā, C II, s. 1395</i>]	naḡu "niye, niçin" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 284), naḡu "niçin" (FHL, Öztürk, 2020, s. 263), naḡu "niye, niçin" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1551), neḡü "niye" (HA, Miandoab, 2010, s. 173), naḡu "niçin" (NSÇT, Kaçalin, 2011, s. 977), naḡu "niye, niçin" (ZT, Kara, 2011, s. 368).
ni "ne" [<i>Far. çī, C II, s. 1476</i>]	ni "ne" (FHL, Öztürk, 2020, s. 264), ni "ne" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1553), ni "ne" (HA, Miandoab, 2010, s. 173), nē "ne" (NSÇT, Kaçalin, 2011, s. 978), nē "ne" (ÜLT, Toparlı-İlgin, 2006, s. 65), nē "ne, niçin, niye, nasıl" (ZT, Kara, 2011, s. 369).
niçük "nasıl" [<i>Far. çun, C II, s. 1493</i>]	niçük "nasıl, nice, ne gibi" (ÇMS, Turan, 2019, s. 85), niçök "niçin, nice, nasıl" (FHL, Öztürk, 2020, s. 264), niçük "nasıl, ne biçim" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1554), niçük "nasıl, nece, ne kadar, gerçi" (HA, Miandoab, 2010, s. 173), niçük "ne için, nice" (NSÇT, Kaçalin, 2011, s. 979), niçük "nasıl, çünkü, -dığı için" (ZT, Kara, 2011, s. 369).
nime "parça; nesne" [<i>Far. nīme, (<T.), C IV, s. 3569-3570</i>]	nime "ne, şey" (FHL, Öztürk, 2020, s. 264), nime "ne, hiçbir şey, nesne, şey" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1554), ni nime "ne" (HA, Miandoab, 2010, s. 174), nēme "nesne" (NSÇT, Kaçalin, 2011, s. 978), nēme "ne, niçin, nasıl" (ZT, Kara, 2011, s. 369).

O

olçar "ferman" [<i>Far. yarliḡ/yarliḡ (<T.)</i>] [<i>Māverā'ünnehir līsānidır.</i>]	--
ora "meyve sepeti; at kösteği" [<i>Far. kuvāre, C IV, s. 3083</i>]	ura "buğday kuyusu, tahıl kuyusu" (ÇMS, Turan, 2019, s. 92), ora "tahıl kuyusu" (NSÇT, Kaçalin, 2011, s. 980).
orun "yer" [<i>Far. ārāmḡāh/ārāmgeh, C I, s. 464</i>]	orun "yer; makam, saray" (ÇMS, Turan, 2019, s. 86), orun "yer, makam, rütbe sahipleri için hazırlanan yerler" (FHL, Öztürk, 2020, s. 266), orun "yer, makam" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 285), orun/orn "yer, mekân; karşılık, bedel, ivaz" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1561), orun "yer, mekân" (HA, Miandoab, 2010, s. 44), orun "makam, mekân, yer" (NSÇT, Kaçalin, 2011, s. 982), orun "belirli bir yer; herkesin bildiği yer" (ZT, Kara, 2011, s. 372).
ot "ateş" [<i>Far. āteş, C I, s. 407</i>]	ot "ateş" (ÇMS, Turan, 2019, s. 49), ot "ateş" (FHL, Öztürk, 2020, s. 266), ot "ateş, od" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1562), ot "ateş" (HA, Miandoab, 2010, s. 39), ot "od, ateş" (NSÇT, Kaçalin, 2011, s. 983), ot "ateş" (ZT,

	Kara, 2011, s. 372).
otağa (Moğ.) "sorguç" [Far. otāqa, C I, s. 688] [Çağatay lisâmidir.]	otağa "taç, savaş sırasında başa giyilen zırh" (FHL, Öztürk, 2020, s. 267), otağa "savaşlarda başlığa takılan tüy, tuğ, çelenk; kuş tüyü" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1563), otağa "kuşların tüyü ve savaş sırasında yiğitlik ve cesaret işareti olarak başa takılan tüy" (HA, Miandoab, 2010, s. 39), otağa "sorguç" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 983), otağa "ince tüyler, kuşların başındaki taç" (ZT, Kara, 2011, s. 372).
otluğ "ateş gibi, ateşli" [Far. âteşin, C I, s. 433]	otluğ "ateşli" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1563), otluğ/otluğ "ateşi fazla olan yer, ateşli, ateş gibi" (HA, Miandoab, 2010, s. 40), otluğ/otluğ "ateşli" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 983).
otun "odun" [Far. hîme, C IV, s. 3714]	otun "odun" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1563), otun "odun" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 983), otun "odun" (ZT, Kara, 2011, s. 372).

Ö

öçkü "keçi" [Far. buz, C I, s. 939]	ëçki "dağ keçisi" (ÇMS, Turan, 2019, s. 78), öçgü/öçkü "keçi" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 284), üçki "keçi" (FHL, Öztürk, 2020, s. 284), öçkü "keçi" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1565), üçgü "keçi" (HA, Miandoab, 2010, s. 41), öçkü "keçi" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 984), üçki "keçi" (ZT, Kara, 2011, s. 413).
ögün "başka, gayrı" [Far. cuz, C II, s. 1380]	ögün "başka, gayrı" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1565), ögün "başka, diğer" (HA, Miandoab, 2010, s. 47), ögün "başka" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 984).
öksük "eksik" [Far. kem, C IV, s. 2937]	öksük "az, eksik" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1566), öksük "az" (HA, Miandoab, 2010, s. 47), öksük "eksik" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 985).
ökte "öfkeli" [Far. tund-tîz, C II, s. 1290]	ökte "beyhude, yararsız, gereksiz; saçma, boş söz, yersiz; aşırı" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1566), ökte "faydasız, gereksiz" (HA, Miandoab, 2010:47), ökte "gönlü perişan edecek söz" (NSÇT, Kaçalın, 2011:985).
ölçek "ölçek" [Far. peymâne, C II, s. 1086]	ölçek "ölçek, ölçme" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 285), ölçek "vezin, kil ve rişteyi onunla ölçen alet" (HA, Miandoab, 2010, s. 48-49), ölçek/ölçek "kıyas" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 985).
ölük "ölü" [Far. murden, C IV, s. 3436]	ölüg "ölü" (ÇMS, Turan, 2019, s. 86), ölüg "ölü" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1567), ölüg "ölü, leş, kokmuş her şey" (HA, Miandoab, 2010, s. 49), ölük "ölü" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 986).
öndür (Moğ.) "yüce" [Far. bâlâ, C I, s. 639]	öndür "büyük, kalın, yüksek" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1568), ündür "yüksek ve uzun" (HA, Miandoab, 2010, s. 50), öndür "yüksek" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 986).
örgemçi "örümcek" [Far. ğunde, C III, s. 2693]	örgemçi "örümcek" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1586), örgemci "örümcek" (HA, Miandoab, 2010, s. 44), örgemçi "örümcek" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 986).
ör/örk "yokuş, yukarı" [Far. firâz, C III, s. 2774]	ör "yokuş, yukarı, yüksek, yüce, gök" (FHL, Öztürk, 2020, s. 268), ör "yükseklik, yukarı, yokuş" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1568), ör/örk "yokuş ve yukarı" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 986).
ört "ateş şulesi"	ört "ateş, od" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 285), ört "ateş, od" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1568), ört "ateş" (HA, Miandoab, 2010, s. 43), ört "ateş şulesi "

[<i>Far. şebâne, C III, s. 2048</i>]	(NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1030),
ötrük "yalan, yalan söz" [<i>Far. durûk, C II, s. 1868</i>]	ötrük "yalan" (ÇMS, Turan, 2019, s. 87), ötrük "yalan" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 285), ötrük "yalan" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1571), ötrüg "yalan" (HA, Miandoab, 2010, s. 40), ötrük "yalan söz" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 987).
ötük "ayakkabı" [<i>Far. müze, C IV, s. 3444</i>]	ötük "çizme, bot" (ÇMS, Turan, 2019, s. 87), ötük "çizme, edik" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 285), ötüg "çizme, edik" (FHL, Öztürk, 2020, s. 269), ötük "çizme, edik, ayakkabı" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1571), ötüg "ayakkabı" (HA, Miandoab, 2010, s. 40), ötük "çizme, edik" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 987).
öy "ev" [<i>Far. hâne, C II, s. 1600</i>]	öy "ev, bina, yapı" (FHL, Öztürk, 2020, s. 269), öy "eve" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1572), öy "ev" (HA, Miandoab, 2010, s. 51), öy "ev" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 988), öy "ev" (ZT, Kara, 2011, s. 376).
özge "başka, gayrı" [<i>Far. cuz, C II, s. 1380</i>]	özge "başka, diğer, gayrı" (ÇMS, Turan, 2019, s. 87), özge "başka" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1572), özge "başka, ayrı, diğer, farklı" (FHL, Öztürk, 2020, s. 269), özge "başka, gayr" (HA, Miandoab, 2010, s. 45), özge "başka" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 988), özge "başka, diğer" (ZT, Kara, 2011, s. 376).

S

saķak "çene" [<i>Far. zenâhdân, C III, s. 2042</i>]	saķağ/saķak "çene altı, saka" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1580), saķağ "çene altı" (HA, Miandoab, 2010, s. 119), saķak "çene ile boyun arası" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 990), saķağ/saķak "yanak" (ZT, Kara, 2011, s. 378).
sariğ "sarı" [<i>Far. zerd, C III, s. 2015</i>]	sariğ "sarı" (ÇMS, Turan, 2019, s. 86), sariğ "sarı" (FHL, Öztürk, 2020, s. 272), sariğ "sarı" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1583), sariğ "sarı" (HA, Miandoab, 2010, s. 118), sariğ/sariğ "sarı" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 991), sariğ "sarı" (ZT, Kara, 2011, s. 380).
savuğ "soğuk" [<i>Far. serd, C III, s. 2137</i>]	savuğ "soğuk" (ÇMS, Turan, 2019, s. 88), savuğ "soğuk" (FHL, Öztürk, 2020, s. 272), sovuğ "soğuk" (FHL, Öztürk, 2020, s. 276), savuğ "soğuk" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1584), savuğ/savuğ "soğuk" (HA, Miandoab, 2010, s. 121), savuğ "soğuk" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 992), savuğ "soğuk" (ZT, Kara, 2011, s. 381).
say I "ırmak" [<i>Far. cüy, C II, s. 1394</i>]	say "okyanus, büyük deniz" (ÇMS, Turan, 2019, s. 88), say "çay, ırmak, nehir" (FHL, Öztürk, 2020, s. 272), say "yazın kuruyup kışın akan ırmak, suyu az olan ırmak" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1585), say "vakit, çağ; yazın kuru ve kışın sulu olan nehir, suyu az olan nehir" (HA, Miandoab, 2010, s. 121), say "kışın suyu akıp yazın akmayan malum dere" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 992), say "deniz" (ZT, Kara, 2011, s. 382).
say II "vakit" [<i>Far. hengâm, C IV, s. 3686</i>]	say "vakit, çağ" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1585), say "vakit, çağ; yazın kuru ve kışın sulu olan nehir, suyu az olan nehir" (HA, Miandoab, 2010, s. 121), say "vakit" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 992).
singil "kız kardeş" [<i>Far. h'âher, C II, s. 1547</i>]	singil "kız kardeş" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 286), singil "küçük kız kardeş" (FHL, Öztürk, 2020, s. 275), singil/singli "küçük kız kardeş" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1592), singil/singli "küçük kız kardeş, kız kardeşi" (HA, Miandoab, 2010, s. 130), singil/singli "küçük kız kardeş" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 996), singil "küçük kız kardeş" (ZT, Kara, 2011, s. 384).

sirgeg (Moğ.) "çapak" [<i>Far. kîğ, C IV, s. 3010</i>]	sirgeg/sirgek "uykudan belinleyip uyanma, uykusuzluk, uykusuz, uyanık" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1594) sirgek "uykusuz, uykusuzluk" (HA, Miandoab, 2010, s. 128), sirgeg "buğulaşmadan göz çapaklanmak, tunmak" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 996).
song "son" [<i>Far. encâm, C I, s. 566</i>]	song "sonra gelen, son" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 286), song "son, arka, sonra" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1595), song "son, nihayet, arka, sonra" (FHL, Öztürk, 2020, s. 275), song "sonra, arka, sondaki" (HA, Miandoab, 2010, s. 126), song "sonra" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 997).
sorağ "sorma" [<i>Far. surîğ (<T.), C III, s. 2316</i>] [<i>Çağatay luğâtinden me' hūzdur</i>]	surağ "soru, haber, iz, araştırma" (FHL, Öztürk, 2020, s. 276), sorağ/sorağ/surağ/surağ "sorup soruşturma, ardını arama, inceden incede araştırma, belirti, iz, haber" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1602), sorağ "arama, tetik etme, nişan, iz" (HA, Miandoab, 2010, s. 123), sorağ "haber, istihbarat, malumat, sorup soruşturma, ardını arama" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 998).

Ş

şıbağ (Moğ.) "ağaç dalı" [<i>Far. şāh, C III, s. 2358</i>]	şıbağ "yavşan otu; ev damının üzerini örtmek için kullanılan çalı çırpı veya ince ağaç dalları" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1608), şıbağ "yavşan otu, binayı kapatmak için kullanılan ince dal ve çörçöp" (HA, Miandoab, 2010, s. 132), şıbağ "ev damının saçağı, ağaç budağı" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1002).
şıvşa ³³ "çabuk, şipşak" [<i>Far. çub, C II, s. 1478</i>]	şıvşa "çabuk, şipşak" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1003).

T

tağar "tulum, çanak, su ve içki kabı" [<i>Far. sıfāl, C III, s. 2265</i>]	tağar "büyük kadeh, topraktan yapılmış leğen, bir tür çuval; ölçü birimi; askerlere verilen tahıl, maaş" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1611), tağar "çamurdan yapılmış leğen, belirli vezinde galle, askerlere verilen galle, eni az ve uzun olan bir tür çuval" (HA, Miandoab, 2010, s. 79), tağar "renkli toprak kaplar, yiyecek kabı, yiyecek kesesi, azık torbası, dağarcık" (ZT, Kara, 2011, s. 389).
tal "dal, ağaç dalı" [<i>Far. nihāl, C IV, s. 3556</i>]	tal "sögüt ağacı" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 287), tal "ağaç; pirinç madeni" (FHL, Öztürk, 2020, s. 279), tal "dal, budak; söğüt ağacı" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1612), tal "sögüt ağacı" (HA, Miandoab, 2010, s. 80), tal "dal, budak" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1004), tal "sögüt ağacı" (ZT, Kara, 2011, s. 390).
tamuğ (Soğd.) "cehennem" [<i>Far. dūzah, C II, s. 1857</i>]	tamuğ/tamuğ "cehennem" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 287), tamoğ "cehennem" (FHL, Öztürk, 2020, s. 279), tamuğ/tamuğ "cehennem" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1614), tamuğ/tamuğ "cehennem" (HA, Miandoab, 2010, s. 81), tamuğ/tamuğ "cehennem" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1005), tamuğ "cehennem" (ZT, Kara, 2011, s. 391).

³³ Sözcük, Farsça "çubuk, ağaç" anlamında olan *çub* sözcüğünün karşılığı olarak verilmiş ve Ali Şir Nevâyî'nin bir beyti örnek olarak gösterilmiştir. FŞ'de beytin çevirisinde sözcük için "çabucak/ağaç" anlamı verilmiştir (FŞ, Yılmaz, 2019, s. 1478). NSÇT'de de aynı beyit verilmiştir, ancak çeviride sözcüğe "çubuk, ağaç" anlamı verilmemiş, "çabuk, şipşak" anlamı verilmiştir (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 628). Sözcüğün "çabuk" anlamı listeye dâhil edilmiştir.

tang ³⁴ I "sabah" [<i>Far. şabāh, C III, s. 251I</i>]	tang "seher vakti, tan" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 287), tang "sabah, tan" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1615), tang "sabahleyin; şaşma, hayret; hayvanların beline bağlanılan kemer, emir olarak bağla, dola" (HA, Miandoab, 2010, s. 82), tang "sabah, ertesi gün" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1005), tang "tan vakti" (ZT, Kara, 2011, s. 391).
tang II "ne acep" [<i>Far. şabāh, C III, s. 251I</i>]	tang "şaşma, şaşırma" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 287), tang "şaşma, şaşırma" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1615), tang "sabahleyin; şaşma, hayret; hayvanların beline bağlanılan kemer, emir olarak bağla, dola" (HA, Miandoab, 2010, s. 82), tang "taaccüp, şaşırma" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1005), tang "şaşılacak şey, taaccüp, şaşma" (ZT, Kara, 2011, s. 391)
Tarhan "Çağatay kabilesinde bir boy adı" [<i>Far. Tarhān, C II, s. 122I</i>]	Tarhān "Çağatay Türklerinden bir boyun adı" (FHL, Öztürk, 2020, s. 280), Tarhan "Çağatay boylarından biri" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1619), Tarhan "Çağatay boylarından birinin ismi" (HA, Miandoab, 2010, s. 78), Tarhan "Çağatay ulusunda bir kabile" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1007).
tartıg "hediye" [<i>Far. piş-keş, C II, s. 1106</i>]	tartıg "armağan, hediye" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1621), tartık "hediye, takdim, bağış, ikram" (FHL, Öztürk, 2020, s. 280), tartıg "peşkeş" (HA, Miandoab, 2010, s. 78), tartıg "hilat, peşkeş, ihsan, armağan, inam" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1008).
taşkarı "dışarı" [<i>Far. bīrūn, C I, s. 910</i>]	taşkarı "dışarı" (ÇMS, Turan, 2019, s. 90), taşkarı "dışarı" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1623), taşkarı "dışarı" (FHL, Öztürk, 2020, s. 280), taşkarı "dışarı" (HA, Miandoab, 2010, s. 79), taşkarı "dışarı" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1009), taşkarı "dış, dışarı, dışarıda" (ZT, Kara, 2011, s. 393).
taşkun ³⁵ "taşkın" [<i>Far. leb-riz, C IV, s. 3257</i>]	taşkun "taşkın, taşmış, aşırı" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1623), taşkun "taşkın, taşmak" (HA, Miandoab, 2010, s. 79), taşkun "taşkın" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1009).
taviş ³⁶ "zayıf" [<i>Far. nizār, C IV, s. 3545</i>]	--
tavug "tavuk" [<i>Far. mākiyān, C IV, s. 3362</i>]	tağuk "tavuk" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1611), tavug/tavuk "evcil tavuk" (HA, Miandoab, 2010, s. 83), tavug "tavuk" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1010), tavug "tavuk" (ZT, Kara, 2011, s. 394).
tavuş "ayak sesi" [<i>Far. tāvuş (<T.), C II, s. 1190</i>] [<i>Çağatay lisâmidir</i>]	tavuş "ayak sesi, şamata" (FHL, Öztürk, 2020, s. 280), tavuş "ayak sesi" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1625), tavuş "ses" (HA, Miandoab, 2010, s. 82), tavuş "ayak sesi" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1010).
tayalğan ³⁷ "dayanan,"	tayalğan "dayanan" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 421).

³⁴ FŞ'de sözcüğün temel anlamı olarak "sabah" verilmiştir, ayrıca "Bu ibâret intihâ-yı ğâye edâtıdır ve 'ne acep' manâsına da gelir." şeklinde bir açıklamayla ikinci anlamı verilmiştir. İki anlam FŞ'de tek *tang* sözcüğüne ait olarak verilmiştir, ancak taradığımız sözlüklerin büyük kısmında *tang* "sabah", *tang* "şaşırma" olmak üzere iki ayrı madde başı olarak alınmıştır. Biz de listeye *tang* sözcüğünü iki ayrı madde başı olarak almayı uygun gördük.

FHL'de sözcüğün *tangla* biçimi bulunmaktadır (FHL, Öztürk, 2020, s. 287).

³⁵ FŞ'de Farsça sözcüğün Çağatayca karşılığı olarak *taşkun* verilmiş, ancak -aşağıda görüleceği üzere- örnek olarak verilen Çağatayca beyitte *taşkun* değil *taşkunca* geçmektedir.

Çadehğa bâde tiryâkımi *taşkunca* koy iy sâkî

Ki ğam zehri bile cāmım toluptur belki taşıptur

(Ey sâkî! Şarap panzehirini kadeh taşana kadar koy! Zira canım gam zehriyle dolup taşı bile.)

³⁶ Sözcük için örnek Çağatayca beyit verilmemiştir.

dayanmış" [Far. tekve, C II, s. 1247]	
turnağ "tırnak" [Far. nāhun, C IV, s. 3503]	turnağ "tırnak" (ÇMS, Turan, 2019, s. 90), turnağ "tırnak" (FHL, Öztürk, 2020, s. 282), turnağ "tırnak" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1634), turnağ/turnağ "tırnak" (HA, Miandoab, 2010, s. 93), turnağ "tırnak" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1015), turnağ/turnağ "tırnak" (ZT, Kara, 2011, s. 397).
tigre "çevre" [Far. pīrāmen, pīrāmūn, C II, s. 1115]	tēgre "çevre" (FHL, Öztürk, 2020, s. 281), tēgre "etraf, çevre" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1627), tikre "devre, etraf" (HA, Miandoab, 2010, s. 94), tēgre "dolayı, daire, etraf" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1011).
tik "gibi" [Far. mānend, C IV, s. 3325]	dēk "gibi, kadar, dek" (ÇMS, Turan, 2019, s. 77), tēk "gibi, kadar, dek" (ÇMS, Turan, 2019, s. 90), dig "gibi" (FHL, Öztürk, 2020, s. 235), tēk "gibi" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1627), dik "gibi" (HA, Miandoab, 2010, s. 111-114), tēk "gibi, bedel" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1012), dek/dēk/tek/tēk "gibi" (ÜLT, Toparlı-Ilgın, 2006, s. 52).
tilgen "şahin (kuş)" [Far. šāhīn, C III, s.2409]	tilgen "şahin kuşu" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1016).
tim "damla"/ tim tim "damla damla" [Far. kaṭre, C III, s. 2833]	tim tim "damla damla; benek benek" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 287), tim "damlaların çıkardığı yansıma ses, damla" (FHL, Öztürk, 2020, s. 282), tim tim "damla damla; benek benek" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1632), tim "damla" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1015).
Tingri "Tanrı" [Far. Hūdā, C II, s. 1650]	Tēngri "Tanrı" (ÇMS, Turan, 2019, s. 90), Tengri/Tēngri "Tanrı" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 287), Tengri/Tēngri "Tanrı" (FHL, Öztürk, 2020, s. 281), Tengri/Tēngri "Tanrı" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1629), Tingri "Tanrı" (HA, Miandoab, 2010, s. 95), Tēngri "Allah, Tanrı, huda" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1013).
tir "ter" [Far. h'āy, h'oy, C II, s. 1700]	tēr "ter" (ÇMS, Turan, 2019, s. 90), tēr "ter" (FHL, Öztürk, 2020, s. 281), tir "ter" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1638), tir "ter" (HA, Miandoab, 2010, s. 93), tēr "ter" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1013), tēr "ter" (ZT, Kara, 2011, s. 396).
tiri "deri" [Far. pūst, C II, s. 1130]	tēri "deri" (ÇMS, Turan, 2019, s. 90), tēri "deri" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1629), tēri "deri" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1013), tēri "deri, cilt, ten" (ZT, Kara, 2011, s. 397).
tirik "diri" [Far. zinde, C III, s. 2078]	tirig "diri, yaşayan, canlı" (ÇMS, Turan, 2019, s. 91), tirig "diri, canlı, sağlam" (FHL, Öztürk, 2020, s. 282), tirig "diri, canlı" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1639), tirig "diri, canlı" (HA, Miandoab, 2010, s. 93), tirik "diri" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1017), tirig "calı, diri, sağlam" (ÜLT, Toparlı-Ilgın, 2006, s. 81), tirig "diri, canlı, zinde, dinç" (ZT, Kara, 2011, s. 399).

³⁷ FŞ'de hem Farsça sözcüğün karşılığı olarak *tayağgan* verilmiş hem de Ali Şir Nevâyî'nin bir beyti örnek gösterilmiş ve bu beyitte de *tayağgan* biçimi yer almıştır. Ancak NSÇT'de verilen örnek beyitle FŞ'de örnek olarak verilen beyit aynıdır ve NSÇT'de sözcük *tayağgan* biçimindedir (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 421). Örnek olarak verilen beyit *Garā'ibüŝ-Şığar*'da yer almaktadır ve sözcük burada da *tayağgan* biçimindedir (Kut, 2003, s. 47). Yazar muhtemelen ya beyti alırken sözcüğü yanlış yazdı ya da beyti aldığı eserdeki yanlışlığı devam ettirdi. Sözcük listeye *tayağgan* biçiminde alınmıştır.

Za'fım içre kaşır tamığa *tayağgan* dik-durur

Her saman körseng yapuşkan küyüning dīvārıda

(Köyünün duvarına yapışmış gördüğün her saman, zayıflığımla köşk damına dayanmış hâlim gibidir.)

tiş "diş" [<i>Far. dendān, C II, s. 1773</i>]	tiş "diş" (ÇMS, Turan, 2019, s. 91), tiş "diş" (FHL, Öztürk, 2020, s. 283), tiş "diş" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1639), tiş "diş" (HA, Miandoab, 2010, s. 93), tiş "diş" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1017), tiş "diş" (ZT, Kara, 2011, s. 398).
tişik/tişük "delik" [<i>Far. sūrāh, C III, s. 2301</i>]	tüşük "delik, yarık" (FHL, Öztürk, 2020, s. 282), tüşük "delik, deşik" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1631), tüşük "delik, deşik" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1650), tişik "delik, deşik" (HA, Miandoab, 2010, s. 93), tüşük "delik" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1014), tüşek/tüşik/tüşük "delik, deşik, deşilmiş" (ZT, Kara, 2011, s. 397).
tiz I "diz" [<i>Far. zānū, C III, s. 2044</i>]	tiz "diz" (ÇMS, Turan, 2019, s. 91), tiz "diz" (FHL, Öztürk, 2020, s. 283), tiz "diz" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1641), tiz "diz" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1018), tiz "diz" (ZT, Kara, 2011, s. 399).
tiz II (Far.) "çabuk, tez" [<i>Far. zūd, C III, s. 2085</i>]	tiz "tez, erken" (HA, Miandoab, 2010, s. 93).
tofrağ "toprak" [<i>Far. hāk, C II, s. 1565</i>]	tofrağ/toprak "toprak" (ÇMS, Turan, 2019, s. 91), tofrağ "toprak" (FHL, Öztürk, 2020, s. 283), tofrağ "toprak" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1641), tofrağ "toprak" (HA, Miandoab, 2010, s. 88), toprak/toprağ "toprak" (HA, Miandoab, 2010, s. 84), tofrağ "toprak" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1018), tofrağ "toprak" (ZT, Kara, 2011, s. 399).
toğuz "dokuz" [<i>Far. nuh</i>]	toğuz "dokuz sayısı" (FHL, Öztürk, 2020, s. 284), toğuz "dokuz" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1644), toğuz "dokuz" (HA, Miandoab, 2010, s. 89), toğuz "dokuz sayısı" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1019), toğuz "dokuz" (ZT, Kara, 2011, s. 400).
tola "dolu" [<i>Far. pur, C II, s. 1133</i>]	tola "dolu" (ÇMS, Turan, 2019, s. 91), tola "dolu" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1644), tola "dolu, emir olarak atı yas için süsle, değişmek, tülemek" (HA, Miandoab, 2010, s. 90), tola "dolu, dolmuş" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1019).
tolun "dolu" [<i>Far. pur, C II, s. 1133</i>]	tolun "dolma, dolun, dolu" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 288), tolun "dolu, dolunay" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1645), tolun "dolu, yığılı" (HA, Miandoab, 2010, s. 90), tolun "dolu, dolun ay" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1019).
torğu "dürülmüş mektup" [<i>Far. fūmār, C III, s. 2572</i>]	torğu "yazların ve buyrukların başına asılan ipek kumaş" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 288), torğu "ipekten dokunan değerli kumaş, hükümler ve buyrukların baş kısmına asılan kumaş" (HA, Miandoab, 2010, s. 85-86), torğu "kağıdı saklamak için beratların ve hükümlerin üzerine yapıştırdıkları malum renkli kumaş" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1020).
tögen "dağ, yanık" [<i>Far. dāğ, C II, s. 1745</i>]	tögen "kızgın damga, dağ, yanık yarası" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 288), tögen "bez dokuma tezgahı; dağ, yanık, dağlanmış" (FHL, Öztürk, 2020, s. 284), tögen "kızgın damga, dağ, yanık yarası" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1648), tügen "yakıcı" (HA, Miandoab, 2010, s. 89), tögen "dağ, yanık" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1022).
tul "dul kadın" [<i>Far. bive, C I, s. 920</i>]	tul "dul kadın" (ÇMS, Turan, 2019, s. 92), tul "dul kadın" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 288), tul "dul kadın" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1650), tol "dul, kocası ölmüş" (FHL, Öztürk, 2020, s. 284), tul "dul kadın" (HA, Miandoab, 2010, s. 90), tul "eri olmayan kadın, dul" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1024), tul "dul kadın" (ZT, Kara, 2011, s. 403).
tuvağ "örtü, nikap, duvak"	tuvağ/tuvağ "hayvan toynağı; peçe, nikap" (HA, Miandoab, 2010, s. 91).

[Far. rû-pûş, C III, s. 1988]	
tüg "tüy" [Far. müy, C IV, s. 3448]	tük "tüy, kıl" (ÇMS, Turan, 2019, s. 92), tüg "tüy, kıl" (FHL, Öztürk, 2020, s. 286), tük "tüy" (HA, Miandoab, 2010, s. 89), tüg "tüy" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1026), tüg "vücuttaki tüy" (ZT, Kara, 2011, s. 405).
tügün "dügüm" [Far. girih, C IV, s. 3179]	tügün "dügüm" (FHL, Öztürk, 2020, s. 286), tügün "dügüm" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1655), tügün "dügüm" (HA, Miandoab, 2010, s. 89), tügün "dügüm" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1026), tügün "dügüm" (ZT, Kara, 2011, s. 405).
tülkü "tilki" [Far. rûbâh, rûbeh, C III, s. 1999]	tülki "tilki" (ÇMS, Turan, 2019, s. 92), tölki "tilki" (FHL, Öztürk, 2020, s. 285), tülkü "tilki" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1656), tülkü "tilki" (HA, Miandoab, 2010, s. 90), tülkü "tilki" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1027), tülki "tilki" (ZT, Kara, 2011, s. 406).
tümen "on bin" [Far. tümen/tumân, C II, s. 1303]	tümen "bin sayısı; bin evli oymak; iki yüz Şahi (para birimi)" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 288), tümen "on bin sayısı, on bin dinar; küçük vilayetler ve kasabalar" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1656), tümen "on bin, on bin askere sahip olan emir, on bin dinar" (HA, Miandoab, 2010, s. 90), tümen "on bin Osmanlı akçası" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1027).
tün "gece" [Far. şeb, C III, s. 2349]	tün "gece" (ÇMS, Turan, 2019, s. 92), tün "karanlık gece" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 288), tün "gece" (FHL, Öztürk, 2020, s. 286), tün "gece" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1656), tün "karanlık gece" (HA, Miandoab, 2010, s. 91), tün "dün, gece" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1027), tün "gece" (ÜLT, Toparlılgın, 2006, s. 81), tün "gece" (ZT, Kara, 2011, s. 406).
tün-kaatar "gece bekçisi" [Far. pâsbân, C II, s. 1038]	tün-kaatar "gece bekçisi, koruyucu" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1656), tün kaatar "geceleyin padişahı beklemekle görevli hizmetliler" (FHL, Öztürk, 2020, s. 286), tün kaatar "koruyucu, gece bekçisi" (HA, Miandoab, 2010, s. 91), tün kaatar "gece ile padişahı bekleyenler" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1027).
türlük "türlü" [Far. gûne, C IV, s. 3237]	törlüg "türlü, çeşitli" (FHL, Öztürk, 2020, s. 285), türlüg "türlü, çeşitli" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1657), türlüg "tür, çeşit" (HA, Miandoab, 2010, s. 86), türlük "bir türlü, bir tür" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1028).
tüş "rüya, düş" [Far. h'âb, C II, s. 1526]	tüş "düş, rüya" (FHL, Öztürk, 2020, s. 286), tüş "düş, rüya" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1656), tüş "düş" (HA, Miandoab, 2010, s. 87), tüş "düş, rüya" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1028), tüş "düş, rüya" (ZT, Kara, 2011, s. 406).

U

uça "arka, sırt" [Far. surûn, C III, s. 2327]	uca/uça "arka, sırt; dip, kök, yüksek yer" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 288), uça "arka, sırt, omuz ve kanadın çıkıntısı" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1659), uca "arka, sığınmak" (HA, Miandoab, 2010, s. 41), uça "arka, arka ortasında olan omurga kemiği" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1029), uça "arka, sırt" (ZT, Kara, 2011, s. 408).
uçkun "kıvılcım" [Far. şebâne, C III, s. 2048]	uçkun "alev, şerare, kıvılcım" (ÇMS, Turan, 2019, s. 92), uçgun/uçkun "kıvılcım" (FÇTS, Rahimi, 2019, s. 288), uçkon "kıvılcım; hızlı uçan" (FHL, Öztürk, 2020, s. 287), uçkun "ateş kıvılcımı" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1659), uçgun "ateş kıvılcımı" (HA, Miandoab, 2010, s. 41), uçkun "ateşten çıkan yalın" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1030).

uçru (Moğ.) "yakın zaman" [<i>Far. zemān, C III, s. 2041</i>]	öçür "zaman" (ÇMS, Turan, 2019, s. 86), uçur "zaman" (HA, Miandoab, 2010, s. 41), uçur "geçmiş ve gelecekte yakın zaman" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1030).
Uğan "Allah" [<i>Far. ĩzid, C I, s. 633</i>]	Oğan "Tanrı" (ÇMS, Turan, 2019, s. 86), Oğan/Uğan "Tanrı" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1556), Uğan "Tanrı" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 288), Oğan "Tanrı" (FHL, Öztürk, 2020, s. 264), Uğan "Tanrı" (HA, Miandoab, 2010, s. 46), Uğan "Allah" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1030).
ultang "çizme ve ayakkabı altına dikilen gön" [<i>Far. çerem, C II, s. 1434</i>]	ultang "deri, kösele" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 288), ultang "ayakkabı ve çizme altına dikilen deri" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1660), ultang "ayakkabının altına dikilen deri" (HA, Miandoab, 2010, s. 48), ultang "ayakkabı ve çizme altına dikilen malum deri" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1031).
uluğ "ulu" [<i>Far. buzurk, C I, s. 945</i>]	uluğ "büyük, yaşlı" (ÇMS, Turan, 2019, s. 92), uluğ "büyük" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 288), uluğ "ulu, yüce, büyük" (FHL, Öztürk, 2020, s. 287), uluğ/uluğ "büyük, ulu, yaşlı, yüce" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1660), uluğ "büyük, yaşlı" (HA, Miandoab, 2010, s. 49), uluğ "büyük, ulu" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1031), uluğ "ulu, büyük" (ÜLT, Toparlı-İlgın, 2006, s. 81), uluğ "büyük, ulu" (ZT, Kara, 2011, s. 409).
ulus (Moğ.) "halk" [<i>Far. ũlũs, C I, s. 676</i>] [<i>Çağatay lisānıdır.</i>]	ulus "boy, aşiret, kabile, kavim, topluluk, cemaat, halk" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1660), ulus "halk, kavim, ulus" (FHL, Öztürk, 2020, s. 287), ulus "halk, toplum" (HA, Miandoab, 2010, s. 49), ulus "halk" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1031).
ūra "atın ayağına vurulan köstek" [<i>Far. ũikil, C III, s. 2460</i>]	öre "at kösteği" (NSÇT, kaçalın, 2011, s. 986)
uran (Moğ.) "gece çağırma, gece çağırıcı" [<i>Far. ũeb-āvā, C III, s. 2345</i>]	uran "meslek, sanat, zanaat; Türkler kendi boylarını bulmak için onlara bu sözle seslenir, orduda yolunu şaşırma kimseye bu adla seslenilir" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1661), oran/uran "Moğolcada herfe, sanat ve savaş esnasında herkes kendi kavmini bununla bildiği admış" (HA, Miandoab, 2010, s. 43), uran "Geceleyin yolunu şaşırma yol başına çağırma, ordugâhta beyin mensuplarını çağırma" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1031).
uruğ³⁸ kayaş "hısım, kavim" [<i>Far. tebār, C II, s. 1177</i>]	uruğ kayaş "sülale, soy sop, akraba" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1662), uruğ kayaş "hısım, kavim, akraba" (HA, Miandoab, 2010, s. 44), uruğ kayaş "hısım, kavim" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1031).
uruş "savaş" [<i>Far. cenk, C II, s. 1342</i>]	uruş "savaş" (ÇMS, Turan, 2019, s. 92), uruş "kavga, savaş, vuruş" (FHL, Öztürk, 2020, s. 287), uruş "savaş" (HA, Miandoab, 2010, s. 11), uruş "cenk" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1032).
usal "usanma, bıkmak" [<i>Far. bızār, C I, s. 891</i>]	osal "kusur, ihmal, ihmal edilmiş, yitik" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1562), osal "mühimsememek ve tekâsül gösterip oyalanmak" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 982).
uşal/uşol "işte o" [<i>Far. ũ, C I, s. 687</i>]	oşal/oşul "o, işte o" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1562), uşal "işte, bu, o, tam" (FHL, Öztürk, 2020, s. 288), uşal/oşal "o" (HA, Miandoab, 2010, s. 46), oşal/oşol "o nesne, o kimse" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 983), uşal "o, işte o, aynı, tıpkı, aynı şekilde" (ZT, Kara, 2011, s. 410).

³⁸ Sözcüğün FÇTS'de *uruğ* (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 288), FHL'de *uruğ/uruğ* (FHL, Öztürk, 2020, s. 287), ZT'de *uruğ* biçimi bulunmaktadır (ZT, Kara, 2011, s. 410).

utru "birlikte, beraber; karşı" [Far. berâber, C I, s. 740]	utru "karşı" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 268), utru "ön, karşı" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1663), utru "karşı, karşılık, cevap" (FHL, Öztürk, 2020, s. 288), utru "karşı, ön" (HA Miandoab, 2010, s. 39-40), utru "karşı, yan" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1032).
uyağ ³⁹ "uyanık" [Far. bîdâr, C I, s. 890]	oyağ "uyanık" (ÇMS, Turan, 2019, s. 86).
uyağlıg "uyanıklık" [Far. bîdârî, C I, s. 922]	oyağlıg "uyanıklık" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 983).
uyat "utanma" [Far. şerm, C III, s. 2403]	uyat "utanç, utanma" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 288), oyat "utanma, haya, edep" (FHL, Öztürk, 2020, s. 267), uyat "utanma, utanç, ayıp, kabahat" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1664), uyat "utanç, ayıp, kabahat" (HA, Miandoab, 2010, s. 51), uyat "utanç" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1032), uyat "utanma, haya, utanç" (ZT, Kara, 2011, s. 412).
uykağ "uyanık" [Far. bîdâr, C I, s. 890]	oykağ "uyanık" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1563), oykağ "uyanık" (FHL, Öztürk, 2020, s. 267), oykağ/uykağ "uyanık, ayık" (HA, Miandoab, 2010, s. 51), oykağ "uyanık" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 984).
uykağlıg "uyanıklık" [Far. bîdârî, C I, s. 922]	oykağlıg "uyanıklık" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1563), uykağlıg "ayıklık" (HA, Miandoab, 2010, s. 51).
uzağun kün "dünkü günden evvelki gün" [Far. perîr, C II, s. 1002]	oza kün "evvelki gün" (ÇMS, Turan, 2019, s. 86), ozakı kün/uzağun kün "dünkü gün değil evvelki gün; uzun gün" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 282); uzav kün "evvelki gün" (ZT, Kara, 2011, s. 413).

Ü

üçün "için" [Far. behr, C I, s. 746]	üçün "için" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1666), üçün "için" (HA, Miandoab, 2010, s. 41), üçün "için" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1033), üçün "için" (ZT, Kara, 2011, s. 413).
ülüş "pay, hisse" [Far. tîr, C II, s. 1264]	ülüş "pay, hisse, üleş; kismet" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1666), ülüş "parça, hisse" (HA, Miandoab, 2010, s. 49), ülüş "bir bölük, bir miktar, hisse, nasip" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1033).
ür çağda (T.+Moğ.+T.) "uzun zamanda" [Far. zemân, C III, s. 2041]	ür çağda "uzun zamanda" (NSÇT, Kaçalın, 2011:272).
ürkün "su taşkını, taşkınlığı" [Far. tûfân, C III, s. 2577]	ürkün "su taşkınlığı" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1667), ürkün "tugyan" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1034).
üvrük ⁴⁰ "erik" [Far. âlü, C I, s. 456]	--
üz "yüz (sayı)" [Far. şad, C III, s. 2513]	yüz "yüz sayısı" (ÇMS, Turan, 2019, s. 96), yüz "yüz sayısı" (FHL, Öztürk, 2020, s. 297), üz "yüz sayısı" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1668), yüz "yüz sayısı, Özbeklerde bir boy adı" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1716), üz "yüz

³⁹ Sözcüğün NSÇT'de *oyağlıg* biçimi bulunmaktadır (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 983).

⁴⁰ Sözcük için örnek Çağatayca beyit verilmemiştir.

	sayısı" (HA, Miandoab, 2010, s. 44), yüz "yüz; Özbeklere mensup olan bir boy" (HA, Miandoab, 2010, s. 185), üz "yüz sayısı" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1034), yüz "yüz sayısı" (ZT, Kara, 2011, s. 430).
üz/öz ⁴¹ "kendi" [Far. şad, C III, s. 2513]	öz "kendi, öz" (FHL, Öztürk, 2020, s. 269), öz "kendi, akraba, yakın, tanıdık" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1572), öz "öz, akraba, tanış" (HA, Miandoab, 2010, s. 44), öz "kendi, kişi" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 988).

Y

yağın "yağmur" [Far. bārān, C I, s. 805]	yağın "yağmur" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1671), yağın "yağmur" (HA, Miandoab, 2010, s. 11), yağın "yağmur" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1035).
yalang ⁴² "çıplak, yalıncağ" [Far. birehne, C I, s. 914]	yalang "yalın, çıplak" (ÇMS, Turan, 2019, s. 93), yalang "çıplak, yalın" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1674), yalang "çıplak, yalın" (HA, Miandoab, 2010, s. 181), yalang "çıplak, yalın, üryan" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1036), yalang "çıplak" (ZT, Kara, 2011, s. 416).
yalğuz "yalnız" [Far. tenhā, C II, s. 1159]	yalğuz "yalnız, tek, kimsesi" (ÇMS, Turan, 2019, s. 93), yalğuz/yalğuzun "yalnız, tek başına" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1675), yalğuz "yalnız, sade, tek" (FHL, Öztürk, 2020, s. 290), yalğuz/yalğuzun "yalnız, yalnızlık" (HA, Miandoab, 2010, s. 181), yalğuz "yalnız" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1036), yalğuz "yalnız, tek, tek başına" (ZT, Kara, 2011, s. 416).
yangı "yeni" [Far. nev, C IV, s. 3518]	yengi "yeni" (ÇMS, Turan, 2019, s. 95), yengi "yeni, taze" (FHL, Öztürk, 2020, s. 294), yangı "yeni" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1678), yangı "yeni" (HA, Miandoab, 2010, s. 182), yangı "yeni" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1037), yangı "yeni" (ZT, Kara, 2011, s. 417).
yarmağ "para, akçe" [Far. akçe, C I, s. 604]	yarmağ "sikke, altın, akçe, hazine" (ÇMS, Turan, 2019, s. 94), yarmağ "beyaz altın, beyaz para, akçe" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 289), yarmağ "kızıl veya beyaz altın; kızıl veya beyaz para, akçe" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1684), yarmağ "para, akçe, aşın" (FHL, Öztürk, 2020, s. 292), yarmağ/yarmağ "akçe" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1038), yarmağ "altın, para" (ZT, Kara, 2011, s. 420).
yaruğ "aydınlık, ışık" [Far. rüşen, C III, s. 1994]	yaruğ "ışık, aydınlık, ışıklı" (ÇMS, Turan, 2019, s. 94), yaruğ "aydınlık, ışıklı, parlak" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 289), yaruğ "parlak; yarığ" (FHL, Öztürk, 2020, s. 292), yaruğ "aydınlık, ışıklı, parlak" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1685), yaruğ/yaruğ "aydın; yarığ" (HA, Miandoab, 2010:178), yaruğ/yaruğ "parlak" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1039), yaruğ "parlak, aydın, ışık" (ZT, Kara, 2011, s. 420).
yasal ⁴³ (Moğ.) "cemiyet" [Far. yasal, C I, s. 759]	yasal "asker ve polis ekibi, devriye" (ÇMS, Turan, 2019, s. 94), yasal "dizi, sıra" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1686), yasal "düzgün, sıra" (HA, Miandoab, 2010, s. 11), yasal "asker düzeni, safi, sırası" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1037).

⁴¹ ÇMS ve FÇTS'de *öz* sözcüğünden türemiş olan *özlik* bulunmaktadır (ÇMS, Turan, 23019, s. 87; FÇTS, Rahimi, 2021, s. 285).

⁴² FHL'de *yalang* sözcüğü yoktur. Aynı anlamda olan *yalıng* sözcüğü bulunmaktadır (FHL, Öztürk, 2020, s.291).

⁴³ FŞ'de kelime için "*cemiyet manâsındır. Bu lügat Çağatay lisânındadır. Arlat dahi derler.*" açıklaması yer almaktadır. Çağatay Türkçesi Sözlüğünde *Arlat* "Özbek boylarından biri" anlamındadır (Ünlü, 2013, s. 52). Örnek olarak verilen şiirde (*İy Nevâyî neyley il Arlas bile Barlasını*) *Arlat* sözcüğü değil *Arlas* ve *Barlas* sözcükleri geçmektedir. *Arlas* "Çağatayca bir kabile", (Ünlü, 2013, s. 52), *Barlas* "Özbek boylarında biri" (Ünlü, 2013, s. 103) anlamındadır. *Arlat* sözcüğü çalışmaya dâhil edilmiştir.

Çağatay lisânındadır.]	1039).
yaş "çocuk" [Far. <i>ñifl</i> , C III, s. 2568]	yaş "genç, yaşı küçük" (ÇMS, Turan, 2019, s. 94), yaş "ıslak, gözyaşı; küçük çocuk, taze" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 290), yaş "yaş, alınan yıl; gözyaşı; ıslak, nemli; küçük, çocuk" (FHL, Öztürk, 2020, s. 292), yaş "çocuk, genç, yavru, evlat" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1689), yaş "küçük yaştaki çocuk, gözyaşı, yaş, ömür, evlat, yavru" (HA, Miandoab, 2010, s. 179), yaş "tıfil" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1039), yaş "çocuk" (ZT, Kara, 2011, s. 421).
yaşunğan ⁴⁴ "gizlenmiş, gizli" [Far. <i>pinhân</i> , C II, s. 1114]	yaşunğan "gizlenmiş" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 269), yaşunğan "gizlenmiş, saklanmış" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1690), yaşunğan "gizlenmiş" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 803).
yığac "ağaç" [Far. <i>diraht</i> , C II, s. 1811]	yığac "ağaç" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1697), yığac "ağaç, fersah" (HA, Miandoab, 2010, s. 189), yığac "ağaç, ağaç parçası" (ZT, Kara, 2011, s. 426).
yosunluğ ⁴⁵ (Moğ.+T.) "üslup" [Far. <i>tarz</i> , C III, s. 2548]	yosunluğ "biçimli, tarzlı, gibi" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1710), yosunluğ "tarz ve üslup sahibi" (HA, Miandoab, 2010, s. 185).
yurun "yama" [Far. <i>jende</i> , C III, s. 2018]	yurun "yama" (FÇTS, Rahimi, 2021, s. 290), yurun "yama, parça" (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1713), yurun "eski kumaş parçasına pamuk yamama" (HA, Miandoab, 2010, s. 185), yurun "kaftan yaması" (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1045).

Sonuç

1. Çalışmamızın neticesinde *Ferheng-i Şu'urî*'de Çağatayca ibaresi düşülen toplam 283 adet isim ve isim soylu sözcük belirlenmiştir. Bu sözcüklerden en fazla 43 adetle "t" harfinde *tağar* "tulum, çanak, su ve içki kabı", *tal* "dal, ağaç dalı", *tamuğ* "cehennem", *tang I* "sabah", *tang II* "ne acep", *Tarhan* "Çağatay kabilesinde bir boy adı", *tartuğ* "hediye", *taşkarı* "dışarı", *taşkun* "taşkın", *taviş* "zayıf", *tavuş* "tavuk", *tavuş* "ayak sesi", *tayalğan* "dayanan, dayanmış", *tırnağ* "tırnak", *tigre* "çevre", *tik* "gibi", *tilgen* "şahin (kuş)", *tim* "damla"/*tim tim* "damla damla", *Tingri* "Tanrı", *tir* "ter", *tiri* "deri", *tirik* "diri", *tiş* "diş", *tişik/tişük* "delik", *tiz I* "diz", *tiz II* "çabuk, tez", *tofrağ* "toprak", *toğuz* "dokuz", *tola* "dolu", *tolun* "dolu", *torğu* "dürülmüş mektup", *tögen* "dağ, yanık", *tul* "dul kadın", *tuvağ* "örtü, nikap, duvak", *tüg* "tüy", *tügün* "dügüm", *tülkü* "tilki", *tümen* "on bin", *tün* "gece", *tün-ğatar* "gece bekçisi", *türlük* "türülü", *tüş* "rüya, düş"; en az ise bir adetle "c" harfinde *cibin* "karasinek" bulunmaktadır.

2. Çağatayca kaydı düşülen isimlerden 3 adedi Arapça (*abraş* "çil at", *araba* "araba", *duvâc/devâc* "ferace"), 1 adedi Çince (*çın* "doğru"), 10 adedi Farsça (*armân* "çare", *çesbân* "bezenme, yaraşma", *erk* "kale, kale hisarı deliği", *gizek* "meze", *kâc* "sille", *kicce* "dilsiz", *mamuğ* "pamuk", *meres* "ip", *mîtin* "külünk", *tiz II* "çabuk, tez"), 22 adedi Moğolca (*ahtaçi* "seyis, ahırcı", *arğıdal/arğadal* "sarp yer, pusu kuryaya uygun yer", *arlat* "cemiyet", *asabkür* "hayvanın kürek kemiği ki bir yassı kemiktir", *Birlas/Barlas* "Çağatay taifesinden bir kabile adı", *bolcar* "eman", *çağ* "vakit", *çolpan* "zühre yıldızı", *çöl* "memleket, ülke", *daruğa* "subaşı", *ıldam* "hareket etme,

⁴⁴ Farsça sözcüğün Çağatayca karşılığı olarak "Çağatay lisânında 'yaşunğan' derler." biçiminde bir açıklama yer almış ve örnek olarak aşağıdaki beyit verilmiştir:

Yaşundı berg-i gül tofrağ içinde

Nihân oldı şecer yafraq içinde (Gül yaprağı, toprak içinde gizlendi. Ağaç, yaprak içinde kayboldu.)

⁴⁵ NSÇT'de ve FÇTS'de sözcüğün *yosun*, FHL'de *yusun* biçimi bulunmaktadır (NSÇT, Kaçalın, 2011, s. 1044; FÇTS, Rahimi, 2021, s. 290; FHL, Öztürk, 2020, s. 296). FKÇTS'de ve HA'da ayrıca sözcüğün *yosunluğ* biçimi yanında *yosun* biçimi de bulunmaktadır (FKÇTS, Rahimi, 2019, s. 1710; HA, Miandoab, 2010, s. 185).

hareket", *inçü* "icara tutulmuş hizmetçi", *kançuğa* "terki, terki bağı", *karçığay* "çakır doğan kuşu", *möldür* "çiy", *otağa* "sorgu", *öndür* "yüce", *sirgeg* "çapak", *şıbak* "ağaç dalı", *uçru* "yakın zaman", *ulus* "halk", *uran* "gece çağırma, gece çağırıcı", *yasal* "cemiyet"), 1 adedi Soğdca (*tamuğ* "cehennem") olduğu görülmüştür. Ayrıca bu sözcüklerden 3 adedi *Türkçe+Moğolca+Türkçe* formunda (*iylik yosunluk* "hünerli", *karıgan çağda* "yaşlılık, yaşlılık hâlinde", *ür çağda* "uzun zamanda"), 1 adedi *Moğolca+Türkçe* (*yosunluk* "üslup") formundadır.

3. Çağatayca kaydı düşülen 283 adet sözcükten 12 adedi (*ältamgân* "padişahların hüküm fermanı", *altavlan* altısı birlikte", *ancâk* "onda", *çesbân* "bezenme, yaraşma", *çeykel* "çengelistan, neyistân; kaval", *ıstığan* "sıtma hastalığı", *ilindi* "çaresiz", *iyege* "sahip", *körek* "yüz, çehre", *olçar* "ferman", *tavış* "zayıf", *üvrük* "erik") taradığımız Çağatayca sözlüklerde bulunmamaktadır.

4. Sözlükte *taşkarı* "dışarı", *yaşungan* "gizli, gizlenmiş", *ür çağda* "uzun zamanda" gibi bazı sözcüklerin çekim ekli şekillerinin Çağatayca karşılık olarak verildiği görülmüştür.

5. Farsça madde başı olarak verilen sözcüklerin yalnızca Çağatayca karşılıkları 283 adet tutarındadır. Çağatayca karşılık olarak verilen sözcüklerin büyük çoğunluğu için gerek Nevâyî'den gerekse Lutfî'den örnek beyitler bulunmaktadır. Bu beyitlerdeki sözcükler için de ayrı bir çalışma yapıldığı takdirde Ferheng-i Şu'urî'de yer alan Çağatayca söz varlığının sayısı daha da artacaktır.

Kısaltmalar

Ar.	Arapça
C	Cilt
Çin.	Çince
Far.	Farsça
Moğ.	Moğolca
s.	Sayfa
Soğd.	Soğdca.
T.	Türkçe

Kullanılan Eserlerin Kısaltmaları

ÇMS	Çağatayca Manzum Sözlük.
FHL	Fazlullâh Han Lügâti.
FÇTS	Ferağî'nin Çağatay Türkçesi Sözlüğü.
FKÇTS	Fethali Kaçar'ın Çağatay Türkçesi Sözlüğü.
FŞ	Ferheng-i Şu'urî.
HA	Hulâşa-i Abbâsî
NSÇT	Niyâzi-Nevâyî'nin Sözleri ve Çağatayca Tanıklar.
ÜLT	Üss-i Lisân-ı Türkî
ZT	Zebân-ı Türkî.

Kaynakça

- Erbay, F. ve Duyar, H. (2021). Şemseddin Sâmî'nin Kâmûs-ı Türkî'sindeki Çağatayca Kelimeler. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 46, s. 69-84.
- Kaçalin, M. S. (2011). *Niyâzî Nevâyî'nin Sözleri ve Çağatayca Tanıklar (El-Lugâtu'n-Nevâ'iyye ve'l-İstîşâdâtul-Cağâtâ'iyye)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Kanar, M. (2016). *Büyük Farsça-Türkçe Sözlük*. İstanbul: Say Yayınları.

- Kara, F. (2011). *Muhammed Ya'kûb-ı Çingî Zebân-ı Türki (Kelür-nâme) (İnceleme-Metin-Dizin)*. Erzurum: Fenomen Yayınları.
- Kut, G. (2003). *Ġarâ'ibü's-Şîgar (İnceleme-Karşılaştırmalı Metin)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Öztürk, S. (2020). *Fazlullâh Han Lügâti (İnceleme-Metin-Dizin)*. Doktora Tezi. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi.
- Miandoab, N. Z. (2010). *Muhammed bin 'Abdu's-Şabûr-ı Höyî, Hulâşa-i Abbâsî (İnceleme-Çeviri-Dizin)*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Rahimi, F. (2019). *Fethali Kaçar'ın Çağatay Türkçesi Sözlüğü I-II*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Rahimi, F. (2021). *Feraġi'nin Çağatay Türkçesi Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Toparlı, R. ve Ilgın, A. (2006). *Üss-i Lisân-ı Türki*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Turan, F. (2019). *Kelimetullâh Hâce Pâdişâh Çağatayca Manzum Sözlük Nisâb-ı Kutbiyye*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Uygun, M. ve Küçükballı, F. N. (2023). Ferheng-i Şu'ûrî'de Yer Alan Çağatay Türkçesine Ait Söz Varlığı -Fiiller-. *Selçuk Türkiyat*, (58), 35-62.
- Ünlü, S. (2013). *Çağatay Türkçesi Sözlüğü*. Konya: Eğitim Kitabevi Yayınları.
- Yılmaz, O. (2019). *Lisânu'l-Acem Ferheng-i Şu'ûrî I-IV*. Ankara: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları.